

R 455

САОДАТ

8
2018

Экз
№ 7

Токи ўз меҳвوريدан бул чархи гардун айланур...

Ўзбекистон халқ шоири Жуманиёз Жабборов
рафиқаси Шамсияхон опа билан

... Ҳар бир одам ўзи бир олам,
Ўйи, ўхшаши, тақдори асло.
Дунё иффа дунёдир одам,
Бир-биридан фарқи, мустасно.

Кўз олдида эврилар замон,
Фарқи этади бахтни, рўёни.
Авж нуқтага етганда инсон
Хувиллатиб кетар дунёни.

Жуманиёз Жабборов

Муаззам Шарқ намоёнди сенинг покиза жонингда

Ўзбекистон Республикаси хотин-қизларининг ижтимоий-сиёсий, адабий-бадний, безакли журнали

1925 йилдан чиқа бошлаган

8-сон (892) 2018 йил

Муассис:

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси.

“Саодат” кенгаши:

Танзила НАРБАЕВА
Дилбар НАЖМИДДИНОВА
Муҳаббат ШАРОПОВА
Ойдин ҲОЖИЕВА
Энахон СИДДИҚОВА
Малика ҚОДИРҲОНОВА
Гулистон МАТЁҚУБОВА
Мунира ҚОРИЕВА

Бош муҳаррир:

Мунаввара УСМОНОВА

Бош муҳаррир ўринбосари:

Маҳмуда САЪДУЛЛАЕВА

Ижтимоий-сиёсий бўлим мудир:

Қутлибека РАҲИМБОЕВА

Мусахҳиҳ:

Махсума ЭРГАШЕВА

Саҳифаловчи:

Шерзод АБДУРАҲМОНОВ

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри,
Навоий кўчаси 30-уй.

E-mail: info@saodat-gul.uz

Веб сайт: www.saodat-gul.uz

Тел.: (0371) 244-89-02, 239-88-02

Босмахонага 05.12.2018 йил
топширилди.

Қоғоз бичими 60x84 1/8.

Ботиқ босма.

Нашр ҳисоб тобоғи 5,75.

Индекс – 867

ISSN 2010-541X. Журнал 2006 йил
22 декабрда Ўзбекистон Матбуот ва
ахборот агентлигида 0061-рақам
билан рўйхатга олинган.

“Шарқ” нашриёт-матбаа

акциядорлик компанияси

босмахонасида чоп этилди.

Буюртма №361. Адади 2449.

Баҳоси келишилган нархда

Ушбу сонда:

Шарқдан қуёш
бўлиб боқдик оламга

Alisher Navoiy
nomidagi
O'zbekiston MK

Қундузхон ТҲТАБОЕВА:
Бириси ой эди, бириси қуёш

Ибройим ЮСУПОВ:
Қанча кўнгилларга нур берар ёғдунг

Тўлқин ҲАЙИТ:
Гавҳаршодбегим

Неъмат АМИНОВ:
Туғилган куним қани?

А.П.ЧЕХОВ:
Қайнона – адвокат
Зумрад таржимаси

Ашурали ЖҲРАЕВ:
Телегавғолар

ОБУНА – 2019 йил

Азиз опа-сингиллар!

Кўп йиллик қадрдонингиз “Саодат” журнали 2019 йилдан бошлаб ҳар ойда чоп этилади. Жамиятимизда катта кучга айланаётган хотин-қизлар кўмитаси фаолиятидаги янгиликлар, ҳали сиёҳи қурмаган янги ҳикоя ва таржима асарлари, Зулфия номидаги Давлат мукофотида номзод ёш шоира, адибаларнинг ижодидан энг сара намуналар, адабиёт, санъат оламида ўзига хос ўринга эга бўлган, Сизни бугун соғинтираётган санъаткор, ёзувчи, шоирларнинг йиллар синовидан ўтиб келаётган асарлари, шахсияти ҳақидаги қизиқарли материаллар, тарихимизга ҳануз нур бераётган улуг аёллар тўғрисидаги ҳикояларни Сизга тақдим қилиб боришни режалаштирганмиз. Энг дилбар, дилкаш, жозибали нашр “Саодат”га обуна бўлсангиз, сарфлаган пулингиз маънавий бойликка айланади.

“Саодат” журнали индекси – 867.

Журналнинг бир сони учун белгиланган нарх – 9000 сўм.

Бир йилга – 108.000 сўм.

Бу нархга почта ва йўл харажатлари қирмайди.

Биринчи муқовада:

Санам АБДУЛЛАЕВА: У ҳақидаги мақолани журналнинг 18-19-бетларида ўқийсиз.

Шарқдан қуёш бўлиб бокдик оламга

Инсонлар, шу жумладан, аёллар ҳам ер юзининг турли минтақаларида яшайди. Замон ва маконлар талабларига кўра уларнинг тиллари, динлари, ирқлари ҳар хил. Лекин бир-бирига ўхшаган ёки мутлақо ўхшамаган аёлларнинг ҳам табиатида, кўнгилларида қандайдир даражада яқинлик бор. Барча аёллар бағрида камолга етаётган фарзандлари муҳтожлик кўрмаслиги учун бор кучи билан ҳаракат қилишади. Оиласини асраш, шаъни, ор-номусини ҳимоя қилиш зарурати туғилганда, юрагида йўлбарслик қудрати уйғонса, турмуш ўртоғининг меҳр-муҳаббати қаршисида хушрўй, хушбўй гулга айланади. Шу боис – орзу-истаклари, армонлари, интилишларидаги муштараклик сабаб жаҳоннинг турли минтақаларида истиқомат қилувчи хотин-қизлар бир-бирларига интилади. Ҳаётларидаги қувонч ва ташвишларни баҳам кўргиси, бир-биридан ўрганиб, бир-бирига ўргатгиси келади.

Жорий йилнинг 7-8 ноябрь кунлари Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган “Мамлакатнинг демократик янгилиниши ҳамда модернизациясида аёлларнинг роли: Ўзбекистон тажрибаси ва халқаро амалиёт” мавзусидаги халқаро конференция замирида ҳам дунё аёлларининг бирдамликка бўлган ишончи тургани ҳақиқат. Бу катта анжуманга Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси мезбонлик қилгани ҳолда ЮНИСЕФ, ЮНИФПА, БМТнинг Тараққиёт дастури, Жаҳон банки, Европа тикланиши ва тараққиёт банки, Фридрих Эберт халқаро жамғар-

маси каби дунёнинг йирик ташкилотлари ҳамкорлигида ташкил этилди. Конференция Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Хотин-қизлар қўмитаси раиси Танзила Камоловна Нарбаеванинг кириш сўзи билан очилди.

– Бугунги давр ўзининг тараққиёти, муваффақияти ва муаммолари билан кечаги даврдан бутунлай фарқ қилади. Шиддат билан глобаллашаётган дунё инсонлар, шу жумладан, аёллар олдига ҳам мураккаб саволларни кўндаланг қўймоқдаки, бу муаммоларни ечишда биз – аёллар сарҳадлар оша бир-биримизга қўл узатишимиз, тажрибамиз, синовдан ўтаётган, ўзимиз, оиламиз, фарзандларимизга наф келтираётган амалиётларни баҳам кўришимиз зарурати вужудга келмоқда. Биз шундай яхши ният, катта мақсадлар билан ташкил қилган халқаро анжуманимизга ташриф буюрган дунёнинг ўттизга яқин мамлакат вакилаларига – хотин-қизлар масалалари бўйича фаолият олиб бораётган раҳбар аёллар, шу йўналишдаги жараёнлар марказидаги барча ташкилотлардан келган дугоналаримиз, опа-сингилларимизга миннатдорчилик билдираимиз...

Шунингдек, Танзила Нарбаева ўзининг кириш сўзида Ўзбекистон аёлларининг ижтимоий фаолият майдони тобора кенгайиб бораётгани, уларнинг оналик, бекалик мартабаси ёнига “академик”, “чемпион”, “лауреат”, “қаҳрамон” каби унвонлар қўшилиб, шахс сифатида янада камол топиб бораётгани ҳақида фахрланиб гапирди. Асли-

да шахснинг камолотини ўзи билан бирга у яшаётган жамият, ўша жамиятнинг сиёсати яратади. Шу маънода, Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан 2018 йилнинг 2 февралда эълон қилинган “Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш ва оила институтини мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонининг эълон қилиниши республика аёллари ҳаётида туб ўзгаришлар қилганини нотик алоҳида қайд этаркан, ўз фикрини қатор далиллар билан ойдинлаштирди.

– Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси қошида ташкил этилган жамоат фонди 1 минг 691 нафар эҳтиёжманд аёлларга ажратилган уй-жойларнинг бошланғич бадалини тўлаб берди. Йил охиригача қийин шароитда яшаётган, ногиронлиги бор ёки боқувчисини йўқотиб, фарзандларини ёлғиз тарбиялаётган оналар учун 3000 та бошпана берилиши режалаштирилган...

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси шу тарзда ўз нутқида келтирган ҳар бир маълумот замирида юртимиз аёлларига Президентимиз, ҳукуватимиз томонидан берилаётган эътибор ва ғамхўрлик хусусида алоҳида таъкидлади. Анжуман иштирокчилари Ўзбекистоннинг ижтимоий-сиёсий соҳасида фаол, шунингдек, оилапарвар аёллари учун янгидан таъсис этилган “Мўътабар аёл” кўкрак нишони билан боғлиқ янгиликни ҳам, мамлакатимиз сиёсий жараёнларда тобора фаол иштирок этаётган партияларнинг “Аёллар қаноти”нинг дадил қадамлари тўғрисидаги маълумотларни, аёлларни иш билан таъминлаш, айниқса, “Ҳар бир оила – тадбиркор” дастури доирасида имтиёзли кредитдан фойдаланиб кенг қулоч ёзаётган тадбиркорлик фаолияти билан боғлиқ ўзига хосликларни катта қизиқиш билан тинглашди.

Мамлакатимиздаги давлат, нодавлат ташкилотлари вакиллариининг ўз фаолиятлари доирасидаги хотин-қизлар ҳаёти билан боғлиқ ижобий янгилашлар ҳам меҳмон муносабатларининг эътиборидан четда қолмади. Танзила Камоловна биздаги бошқаларга ўрнак бўладиган жиҳатлар билан бирга аёллар жиноятчилиги, оилалардаги ажралишлар борасидаги баъзи муаммоларимизни ҳам четлаб ўтмади. Бу муаммоларни бартараф қилиш юзасидан режалаштирилаётган чора-тадбирлар ҳақидаги фикрларни ҳам ўртага ташлади.

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси ўринбосари Мукаррам Нурматова Ўзбекистон аёллари ҳаётининг бугунги юксалишлари ҳақида рақамлар мисолида сўзлади:

– Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси мамлакатимизда истиқомат қилаётган барча ёш, барча касбдаги аёлларни қамраб олишга ҳаракат қилади. Шу маънода, қўмита қошида “Фахрий аёллар”, “Ижодкор аёллар”, “Аёл ва саломатлик”, “Ҳуқуқ-шунос аёллар”, “Фан ва аёл”, “Ихтирочи аёллар”, “Қизларжон” клуби каби уюшмалар фаоллик билан иш олиб бормоқда.

Мухаббат ШАРОПОВА,
Ўзбекистон Қаҳрамони:

– Мухтарама онахонлар, дилбар аёллар, муниса қизларим!

Биз ҳар кун қаҳрамонликлар қилишга муносиб, ҳар лаҳзаси биздан қаҳрамонликлар кутаётган халқпарвар юртда яшаймиз. Тоза дилларимизда тинчлик, фаровонлик шукронаси, хонадонимиз билан боғлиқ улуг мақсадлар бисёр! Янги йил шу улуг мақсадларга элтувчи йўлларни сизга янада ёрқин ва яқин қилсин!

Ҳар бирингиз меҳнат ва ижодингиз билан Ватан шону шарафини улуглашдек қутлуг жараённинг ишчан, муҳаббатли иштирокчилари бўлишингизни тилайман!

Айни пайтда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасида 24 нафар, Олий Мажлис Сенатида 17 нафар аёл депутат, сенаторларимиз борки, бу рақамлар вилоят, туман кесимларида яна ҳам ошгани билан диққатга сазовор. Масалан, Хоразм вилоятининг Янгибозор тумани кенгашида депутат аёллар 56,6 фоизни ташкил қилади. Кейинги йилларда раҳбарлик лавозимига тайинланган аёллар сони 9,2 фоиздан 17 фоизгача ўсгани хотин-қизларимиз имкониятлари тобора кенгроқ қўламда юзага чиқаётганини далиллайди. Айни кунда тадбиркорлик соҳасида ҳам сезиларли муваффақиятларни қўлга киритмоқдамиз. 120 мингта кичик корхоналарнинг 4,5 минг фермер хўжалигини аёллар бошқармоқда.

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси ёшлар тадбиркорлигига алоҳида аҳамият бермоқда. 2017 йилда 224 минг нафар қизларимиз “Ёш тадбиркор қизнинг энг яхши бизнес лойиҳаси” танловида иштирок этиб, шулардан 16 минг нафарининг лойиҳалари ҳайъат аъзоларида қизиқиш, ишонч уйғотди, уларни амалий ишга айлантириш

учун 11 миллиард сўм атрофида имтиёзли кредитлар ажратилди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати раис ўринбосари Светлана Ортиқова, Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазири Шерзод Қудбиев, Республика Соғлиқни сақлаш вазири ўринбосари Эльмира Боситхонова, “Оила” илмий-амалий тадқиқот маркази директори Дилором Тошмуҳаммедовалар ҳам ўз фикр-мулоҳазаларини баён қилди. Халқаро конференцияда ҳамкор сифатида иштирок этган БМТнинг Марказий Осиё бўйича вакили Наталья Герман, шу ташкилотнинг Ўзбекистон бўйича вакили Хелена Фрейзер хонимларнинг сўзларида дунёда терроризм, одам савдоси, зўравонлик,

саводсизлик каби инсониятга ҳўрлик-ҳақорат келтирувчи офатлар туфайли юз бераётган қурбонликларга ачиниш, бу фалокатлардан батамом халос бўлиш учун бирдамликка чорлов сўзлари, шунингдек, юртимизда аёллар, оилаларни қўллаб-қувватлаш йўлидаги мурувват, саховат, ғамхўрлик ҳаракатларига эҳтиром оҳанглари янгради.

Мухбирларимиз қисқа танаффусларда конференция меҳмонларининг баъзиларидан олган интервьюларини эътиборингизга ҳавола қилар эканмиз, уларнинг сўз аввалида битта фикр тақорланганини қайд қилгимиз келади:

Ўзбекистондек юрти бор аёл бу дунёнинг энг бахтиёр инсони...

Мелани ВЕРВИР – ЕХХТ раисининг гендер масалалари бўйича махсус вакили:

– Серқуёш юртингизга иккинчи бор ташриф буюришим. Илк бор 1997 йилда хотин-қизлар фаолият олиб бораётган асосий ташкилотлар, уларнинг лойиҳалари билан танишган эдим. Менга ёққан жиҳат шуки, Ўзбекистон аёллари доим ҳаракатда. Тўсиқларсиз ривожланиш бўлмайди. Бугунги конференция ташкилотчилари ва иштирокчилари, асосан, лидер аёллар. Улар ўз имкониятлари билан мураккаб ҳаётда яшаётган бошқа хотин-қизлар тақдиридаги муаммолар ҳақида ғамхўрлик қиляптими, демак, эртага аёллар, оналар, ёш қизлар бугунги машаққатларни ортда қолдирадилар.

Жамила КАПАРОВА – “Қирғизистон тинчликсевар аёллари” ташкилоти координатори:

– Биз аёлларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, раҳбарлик лавозимларга сайланиши борасида кўп муваффақиятларга эришдик, деб мақтана олмаймиз. Биринчидан, Қирғизистонда мажбурий таълим бекор қилиниши оқибатида кўп ёшлар, жумладан, қизлар орасида ҳам саводсизлик ҳолатлари кузатиламоқда. Бу эса ишсизлик муаммосини келтириб чиқаради. Ишсизлик, эҳтиёжмандлик мамлакат тараққиётини ортга тортадиган бошқа мураккабликларга йўл очади. Шу маънода Ўш вилояти аёллар уюшмаси ишлаб чиққан низом асосида аёллар ва эркалар тенглиги, бандлик, оилавий зўравонликлардан халос бўлиш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда. Ўйлаймизки, конференция тавсиялари бизга унча осон бўлмаган муаммоларимиз ечимига ёрдам беради.

Дилбар НАЗАРИЙ – Афғонистон хотин-қизлар масалалари бўйича вазири:

– Менинг ўзбекча гапираётганимга ажабланманг. Аждодларимиз рўйи заминнинг сайқали ҳисобланган азим Самарқанддан бўлишган. Ота-боболаримиз оилада:

“Тилимизни унутманглар. Тил билан бирга ота юрт ҳақидаги хотиралар авлоддан-авлодга ўтади”, деб ҳамиша уқтириб келишган ва биз шу васиятларга содиқ яшаб келяпмиз. Бундан ташқари ҳам, афғон аёллари ўзларини ҳеч қачон ўзбекларга бегона ҳисобламаган. Айниқса, кейинги йилларда Ўзбекистон Президенти муҳтарам Шавкат Мирзиёевнинг саъй-ҳаракатлари туфайли, Афғонистон можароларининг тинч йўл билан ҳал этилиши борасидаги фикрлар, шунингдек, бир нечта қизларимиз, аёлларимизнинг Термиз шаҳрида турли касблар бўйича таълим олаётгани бизга ҳамкорликнинг ёрқин уфқларидан дарак бераётгандек. Афғонистон аёллари ҳам дунёнинг барча хотин-қизлари каби жамиятда ўз ўрнига эга бўлишни, ижтимоий ҳаётда фаолликни орзу қилади. Айни кунда опа-сингилларимизнинг 40 фоизи умумтаълим мактабларида, 27 фоизи парламентда, 23 фоизи давлат идораларида фаолият олиб бормоқда. Шунингдек, 23 фоиз хотин-қизларимиз олийгоҳларда таълим олмақда. Тошкентда ўтказилаётган мазкур анжуман дўстона алоқаларимизни янада кенгайтиради, деб ишонаман.

Чен Сяоя – Бутунхитой хотин-қизлар федерацияси Департамент раиси:

– Бизнинг федерациямиз мазкур анжуманда илгари сурилаётган фикрларга тўла қўшилади. Бундан бир неча ой илгари Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Хотин-қизлар қўмитаси раиси Танзила Нарбаева би-

лан Шанхай аёллар Федерацияси вице-президенти Лю Си орасида имзоланган меморандум хотин-қизлар ҳаётида ечимини кутаётган муаммоларга давлат миқёсидаги эътиборнинг олий намунасидир. Биз мазкур анжуманда Ўзбекистон аёллари ҳаётида, айниқса, иш билан бандлик, ёш қизларни оилага тайёрлаш борасидаги ўрнатилган жиҳатларни ўзимиз учун қайд қилдик.

ХУЛОСА ЎРНИДА

... Бир сўз билан айтганда, икки кун давом этган бу халқаро конференция нафақат Ўзбекистонда, балки дунёнинг жуда кўп мамлакатларидаги хотин-қизлар ҳаёти, давр тўлақинларида юзага чиқаётган муваффақият ва муаммолари манзарасини яққол намоён этувчи кўзгу сифатида таассурот қолдирди. Айниқса, анжуманнинг иккинчи куни меҳмонларнинг Самарқандга сафари уларнинг саёҳатнома китобларида янги саҳифа очганига шубҳа йўқ. Юзлаб аёлларнинг боши бир жойга келиб қилган кенгашининг ибтидоси бўлганидек, интиҳоси ҳам бор, албатта. Анжуманда эр ва аёллар орасидаги гендер тенгликни барқарорлаштириш, хотин-қизларнинг оилада иқтисодий саводхонлигини мустаҳкамлаш, уларнинг ижтимоий фаолият майдонини кенгайтириш, раҳбар вазифаларга тайёрлаш, тайинлаш, парламентдаги иштирокини кенгайтириш каби қатор масалалар бўйича тавсиялар ишлаб чиқиб, анжуман иштирокчиларига тақдим этди.

Инсон ёлғизликда ҳам инсон. Еб-ичади, кийинади, хаёл суради, қувонади, дард чекади. Лекин унинг кучи оилада яшай бошлагач, жамиятга киргач намоён бўлади. Унга эътибор, ғамхўрлик, қўллаб-қувватлаш айнан ўша пайтда керак бўлади. Шу маънода, юртимизда катта эътирофлар билан ўтаётган халқаро анжуманларнинг бири сифатида тарихда қоладиган “Мамлакатнинг демократик янгиланиши ҳамда модернизациясида аёлларнинг роли: Ўзбекистон тажрибаси ва халқаро амалиёт” мавзусидаги халқаро хотин-қизлар конференция хулосалари, таклиф, тавсиялари, қолаверса, аёлнинг қалбига яқинлиги, унга кераклиги билан катта аҳамиятга моликдир.

Ўз мухбирларимиз тайёрлади.

**Махмуд ТОИР,
Ўзбекистон халқ шоири**

Аёл алласида тинчлик тилаги

**Ҳар кундан инсоннинг
умиди улуг,
Ҳар кундан ҳидоят
кутиб яшайди.
Ўтар кун, биз сенга
қиламиз қуллуқ,
Янги йил лаб очган
гулга ўхшайди.**

Дарҳақиқат, аёз
оғушида ташриф
буюргувчи Янги йил-

ни биз баҳорни кутгандек интиқиб кутамиз. Наздимизда ўтган йилларда ушалмаган орзуларимиз янги йилда, албатта ушаладигандек. Аслида ҳам инсон умиди билан гўзал. Ҳазрат Навоий лутф қилганларидек:

Умидим шулки, умидингга етқайсен.

Умидимизнинг баҳори, меҳру муҳаббатимизнинг бекаси муҳтарама аёлларимизга янги йилда икки оғиз яхши тилак билдириш бахтига муяссар бўлаётганимдан бахтиёрман. “Бахтиёрман” деган шу биргина сўзни бирон-бир эркак зоти аёلسиз баралла айтолмайди. Аёл – эзгуликка эшик очувчи фаришта.

Зеро, дунёда фарзанд учун энг ширин дийдор – Она дийдори. Бу дийдорга талпинган жон учун машаққатлар малҳамдек туюлади. Масофалар ўлчов билмайди. Она сиймоси ҳар тонгда кўнглингга юз очувчи қуёшга ўхшайди. Демак, одам тирик экан, бу қуёшсиз яшаш мушкул. Она зотини хотирлаш ҳам фарзанд кўнглини нурлантириб туради.

Бешик кучиб, боласига алла айтиб ўтирган онани тинчликнинг туморига менгзагим келади. Бу алла оҳангида Худойимга олқиш бор. Онаизорнинг боласига тилаган омонлиги дунёга тилаган омонлигидир. Аллада айтилган тилак поклик дарёсидан, меҳр дарёсидан ичилган сувдек оромбахшдир.

Онанинг, аёлнинг бахти элу юртнинг тинчлик-хотиржамлигида. Шукрим, Ўзбекистон халқи Юртбошимизнинг оқилона сиёсати боис тинчлик оғушида шукрона ила яшамоқда ва дунё халқларининг тинчлигига тилақдош.

Осойишталик барқарор давлатда аёл тилидан бол томади. Юртимиз аёллари юзидаги табассум бу Ўзбекистон юзидаги табассумдир.

Янги йилдаги тилақларимизнинг аввалида элу юртимизга тинчлик, омонлик, ҳар бир оилага бахту саодат, рўзғорларига қутбарака, ўғил-қизларига камол тилаймиз.

Янги йилнинг ҳар бир кунида эзгулик, эъзоз, эътибор ёр бўлсин. Фарзандлари камолдан ифтихор билан яшаш насиб этсин. Янги йил муборак бўлсин!

Бириси ой эди, бириси кўёш

Ёши улўғлар:

– Фарзандларингизга ота-онанинг иسمىни қўйманглар, нимадандир жаҳлингизни чиқарса, уларни қойиш олмайсиз, – дейишади. Бу гапга ишонсам ҳам онажонимнинг Шамсия деган чиройли иسمىни неварамга қўйдим. Уни бағримга босиб эркалатаман. Баъзан волидаи мухтарамам ва падари бузрукворимни соғинганимда, юрагим ўртаниб кетганида қизалоғимни:

– Шамсixon, – дея эркалатиб қўяман-у, кўз олдимга онамнинг сиймоси келиб юрагим бир титраб олади. Чунки отам – Ўзбекистон халқ шоири Жуманиёз Жабборов онам Шамсияхонни меҳр билан:

– Шамсixon, – деб атар эдилар.

Биз ёшимиз улғайиб, оқ-қоранинг фарқига боргач, уларнинг муҳаббат тарихлари билан қизиққанмиз. Онам кўп китоб ўқиганлари учунми, ҳикоя айтишга уста эдилар. Шу боис онам билан дадамнинг турмуш қуришлари билан боғлиқ тарихларини ҳам худди афсоналардек чиройли қилиб сўзлаб берганлар.

Онам Косон туманининг марказида, отам эса Қашқадарёнинг Пўлати қишлоғида улғайишган. Улар бир-бирлари билан қариндош бўлишган, яқин борди-келдилари бўлган. Ойкулча юзли, қадди-бас-ти келишган сарви санобардек қиз билан кўнғироқ сочлари ўзига ярашган, юмшоқ сўзли йигит ўсмир чоғлариданоқ бир-бирларига сирли ришталар билан боғланишган. Иккала оила синашта бўлгани учун отам билан онамнинг тўйлари рози-ризалик билан ўтган. Онам тўйдан кейин ҳозирги Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университетида ўқиганлар. Тошкентда, Москвада талабалик (отам Москвада ҳам ўқиганлар) машаққатларини бирга тортишган бўлса-да, кетма-кет дунёга келган фарзандлар қувончи, меҳр-муҳаббат ҳарорати билан ҳаётлари жуда нурли ўтган.

Отам табиатан мулоим, ҳар сўзни ўйлаб гапирадиган инсон бўлганлар. Онам эса ўктам, халқона айтганда, “Хонлиги ҳам, бекалиги ҳам бор” аёл эдилар. Акаларим (улар тўртта эди-да) ни қаттиққўллиги, талабчанлиги билан маҳкам ушлаб турардилар. Раҳматли Анвар акам онамиз ҳақида гап кетганида:

– Ҳаммамизнинг зиммамизга юклатилган вазифамиз бор эди. Онам кўчадан келадиган пайтни билардик. Вақт яқинлашгунча, ака-укалар маза қилиб ўйнар эдигу, бирдан тапир-тупур ишга ёпишар эдик. Онам бизни меҳнат билан тарбиялаганлар,

– дердилар. Катта хонадоннинг бекаси бўлиб уйимиздан қадами узилайдиган дадамнинг дўстларию шогирдларини бекаму қўст кузатган онам китоб ўқишга ҳамиша вақт топардилар. Онам баъзан тушларимга қўлларида китоб билан кирадилар. Дадам Гафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриётининг директори пайтларида ҳатто қўлёзма асарларни олдириб ўқирдилар.

Болалигимда Янги йил байрамларини бошқача бир завқу шавқ билан кутардик. Бир гал мактабимизда ўтказилаётган арча байрамида қорпарча бўлиб оппоқ кўйлак кийишим керак эди.

– Ҳамма ўртоқларим оқ кўйлак кийишяпти, менда йўқ, деб йиғласам, онам:

– Эрталабгача сендаям бўлади, – деб овулганлар. Ишонмасдан араз билан уйкуга ётганман. Эрталаб турсам, шундоққина бош тарафимда илгичга осилиб турган оппоқ кўйлакни кўриб роса хурсанд бўлганман. Онажоним менинг шодлигим учун ярим тунгача кўйлак тиккан бўлсалар керак-да.

... Яна бир Янги йилда нимадир бўлиб арчасиз қолганмиз. Уйимиз деворларига ип тортиб, ўйинчоқлар илганмиз-у, барибир биз – болаларнинг дилимиз хира нуқул:

– Янги йилга ўхшамаяпти, – дердик.

Соат ўнларга яқин дадамнинг ҳайдовчилари Саша амаки арча кўтариб келиб қолганлар, ям-яшил, баланд. Хурсандчиликдан қий-чув қилиб юборганмиз.

УШБУ МАҚОЛА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ҲУЗУРИДАГИ НОДАВЛАТ
НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИНГ БОШҚА
ИНСТИТУТЛАРИНИ ҚўЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЖАМОАТ ФОНДИ КўМАГИДА ТАЙЁРЛАНДИ.
ЛОЙИҲА НОМИ: “МАЪНАВИЯТ ОИЛАДАН БОШЛАНАДИ”.

Кейин билсак, аям байрамда ҳам иш билан банд да-
дамга:

– Дадаси, биламан, ишингиз тиғиз, лекин Янги йил
365 кунда бир марта келади, илтимос, арча топиб юбо-
ринг, болаларингизга байрам татимаяпти, деб қўнғироқ
қилган эканлар. Дадамиз эса одатдагидек аямизнинг ил-
тимосларини ерда қолдирмаганлар ва байрам байрамдек
ўтган эди.

Оиламизда моддий бойлик изидан қувиш, ҳашамга
қизиқиш бўлмаган. Дадамнинг “Ўжарлар”, “Тўйдан
олдин томоша” каби асарлари саҳнага қўйилганда биз
оилавий премьераларга борардик. Муҳокамаларда
қатнашар эдик, зиёли муҳитда ўсганимиз учун биз олти
фарзанд – ҳаммамиз олий маълумотли бўлдик, келино-
йиларимни танлашда гарчанд акаларимдан кўра онам-
нинг хоҳишлари устунлик қилган бўлса-да, ҳаммамиз
тинч-тотув яшадик, яшаяпмиз. Фақат акамнинг, опам
ва менинг оиламиздаги йўқотишлар (акамнинг чеки-
га фожиали ўлим тушди, биз жуфтимиздан эрта жудо
бўлдик) қанотимизни қайирган бўлса-да, ота-онамдан
бизга мерос ўтган меҳр туфайли бир-биримизга суя-
ниб, бир-биримизни суяб яшаб келяпмиз. Кичик ке-
линойим (исмлари Муҳаббат) ҳаётларининг сўнггида
ётиб қолган онамга ихлос билан хизмат қилиб, ҳам-
мамиздан кўп дуо олганлар. Ота-онам дунёдан ўтган-
ларида, борлиқ хувиллаб қолгандек, ҳаёт тўхтагандек
туялган эди. Йўқ, кунлар, тунлар одамни алдар, сабр
бериб кўниктирар экан. Ака-укалар, келин, неваралар
ота ҳовлимизда, уларнинг нигоҳлари қолган, ҳидлари
сингиган манзилда тез-тез тўпланишиб турамиз. Би-
римиз онамизнинг уруш йиллари ҳақидаги, ўзбек хал-
қининг дунё миллатларига уй тўридан жой берганлиги
ҳақидаги ҳароратли ҳикояларини эсласак, яна биримиз
дадамнинг “Умр йўлдошимга” деган бағишловли шеър-
ларидан ўқиймиз:

Мен сенга оламни чиройин берай,
Фалакни юлдузин ва ойин берай,
Шу улкан коинот саройин берай,
Жаҳондаги етти мўъжизани ҳам,
Жон фидо жамийки мусиқани ҳам
Сенга ҳадя этай,
Само юлдузларин маржон қилиб йўлларингга терай,
Туннинг қора мушкин
Сочларингга қўшиб ўрай,
Офтобни эритиб, ёногингга сурай.
Тоглардаги виқор,
Дарёдаги шўхлик,
Дунёдаги бор гўзаллик ва улуглик сенга бўлсин.
Ҳар неки буюрсанг,
Қўл кўксимда – хизматингда тургай.
Бунинг эвазига
Биттагина кулиб боқсанг бас,
Бошқа ҳеч нарса керак эмас!

Кўзларимни лол айлаган
гулнинг нафис япрогидур,
Чунки ул гул маскани
Соҳибжамол ёр богидур.
Сўрмангиз мендан нечун
жисмингда мундоқ изтироб?
Чунки бу Ишқ отли бир дарднинг
ширин титрогидур.

Қундузхон ТЎХТАБОЕВА

Азиз опа-сингиллар!

Сизларни юртимизга файзу
тароват билан кириб келаёт-
ган Янги йил билан самимий
табриклайман! Кузатаётган
йилимиз Сизу биз учун уну-
тилмас воқеаларга бой бўлди.
Айниқса, қадимий ва навқир-
рон Шаҳрисабз шаҳрида бўлиб
ўтган Халқаро мақом санъати
анжумани бу қадимий санъа-
тимизнинг умрига умр қўшди.
Фақат санъат эмас, маъна-
виятнинг барча йўналишлари,
шу жумладан, китобхонлик
давралари ҳам кенгайди. Мен
ҳам сиз билан бақамти Ва-
танамизда бўлаётган барча
ижобий ўзгаришлардан қувон-
ган ҳолда санъатга, адабиёт-
га ошуфта қалбингизга нурли
шодликлар, орзуларингизга
парвоз, яратувчан қўлларин-
гизга куч-қувват тилайман!

Фарзандларимизга бугунги-
дан ҳам мукамал бахту иқбол
ваъда этаётган янги кунлари-
мизнинг ҳаммаси яхши кунлар
бўлсин.

Қанча кўнгилларга нур берар ёғдунг

Ибройим ЮСУПОВ,
Ўзбекистон Қаҳрамони,
Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ шоири
(1929 – 2008)

Менинг йигит вақтим, сенинг қиз вақтинг

ТошДУ десам, дарҳол тушади эсга,
Менинг йигит вақтим, сенинг қиз вақтинг.
Тўғри самолётдан тушдим-да, кечда
Ётоқхонангизнинг эшигин қоқдим.

Нукусдалигингда сен мени кунда,
Хатто, соат сайин соғинар эдинг.
Ушбу дамда мени кўриб Тошкентда,
Зўрга мийиқ тортиб: “Сенмисан?” дединг.

Гулишанда очилган бир атиргулдай
Чиройинга чирой қўшган экансен.
Кувончимни қандай айтишим билмай,
Ютиниб, термулиб қарайвердим мен...

Етаклашиб кетдик катта йўл бўйлаб,
Жим бораётимиз. Кулиб қўясан.
“Жоним, айт, ҳаёлга толдинг не ўйлаб?
Эртан учрашармиз қаерда, қачон?”

“Эртан қўлим тегмас... Иштихоним бор...”
Дединг менга айёр сузиб кўзингни.
Навоий театри халқ билан қайнар,
Одамлар ичига урдинг ўзингни.

Зар қўйлак нур сочиб ёнар устингда,
Ногаҳон: “Кечиргин, тобим йўқ...” дединг.
Сўнг мрамар зинадан тезда тушдинг-да,
Кетдинг... Мен сен учун бегона эдим.

Сўнги “Қазбек” имни олиб тутатиб,
Узоқ тентирадим Анҳор бўйида.
Мажнунтол шохлари сувларга ботиб,
Сенинг сочларингни солар уйимга.

ТошДУ десам, мудом тушади эсга
Менинг йигит вақтим, сенинг қиз вақтинг.
Сенга энди қайтиб халал бермасга
Бел боғлаб, жонимни ўтларга ёқдим.

“Кел” деб чақиради очиқ ойналар,
Боғлар “Кел, йигитим, қайгурма” деяр.
Юрагимни тирнаб йиғлар “Тановар”,
Япроқларни титиб шамоллар куяр.

Мен ҳар гал борганда энди Тошкентга
Сенга учрашмасга тиришар эдим.
Бир куни тўсатдан мени кўрддинг-да,
“Ростдан ҳам сенмисан, сенмисан?” дединг.

Айни тонг чоғида очилган гулдай
Қиз бўлиб чиройга тўлган экансан.
Ҳинд қўлига тушган асранди филдай
Унсиз етагингга юравердим мен.

Товусдай товланган ўзбек қизлари
Хурмат билан менга бўлди гиргиттон.
Эски дўстларимдай кулишиб бари
Чой қуйиб, ёзишди ажиб дастурхон.

ТошДУ – илм боғи, ёшлар дўстлиги,
Қанча кўнгилларга нур берар ёғдунг.
ТошДУ – минг-минг йигит-қизлар ёшлиги,
Менинг йигит вақтим, сенинг қиз вақтинг.

Гуллар англамас

Тўдадан айрилган тўрала гознинг
Фарёдини ойдин кўллар англамас.
Гул ишқида куйган булбул носасин
Баҳорда очилган гуллар англамас.

Бировга – айрилиқ, бировга – сайрон,
Дунёнинг ишига қоларсан ҳайрон,
Сув излаб юурса ярадор жайрон,
Ўзи сувсаб ётган чўллар англамас.

Қасдинг бордай шунча қийнаб жонимни,
Аёвсиз чертарсан кўнгил торимни.
Менинг “Сен” деб чеккан оҳу зоримни,
Худога минг шукур, эллар англамас.

Гул мавсуми ўтар баҳори-ёзи,
Бемаврид урмагай хазон аёзи.
Ошиқ Аёз: “Сен” деб битган баёзин
Бедард жонлар, нодон диллар англамас.

Қорақалпоқ тилидан
Рустам МУСУРМОН таржимаси.

Бир бошқача тонглар отади...

Шарифа САЛИМОВА,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган
маданият ходими

Навоийни ўқи, болам

Бир шукуҳдан яйрар танам,
Валфажрга тўлса олам.
Қуёш нурин зиёсида
Навоийни ўқи, болам.

Боққа чиқсанг, сайрар қушлар,
Улар дунёни олқишлар.
Қуш тилида кўрдинг тушлар,
Навоийни ўқи, болам.

Тун оққанда самода ой,
Зулматларга берса чирой.
Ғафлатни қувиб, ҳойнаҳой,
Навоийни ўқи, болам.

Сен ой каби тўлганингда,
Кибр ила кулганингда.
Ўзни танҳо билганингда
Навоийни ўқи, болам.

Бурро-бурро сўзлай десанг,
Самоларни кўзлай десанг.
Олам сирин излай десанг,
Навоийни ўқи, болам.

Қилай десанг Ҳақни рози,
Бўлмоқ эсанг нур овози.
Ҳаққа очиб дилинг розин,
Навоийни ўқи, болам.

Сеҳрга гарқ бўлай десанг,
Шуъладай барқ урай десанг.
Бир бутун халқ бўлай десанг,
Навоийни ўқи, болам.
Навоийни ўқи, болам.

* * *

Қаранг, бугун ой тўлишибди,
Само чексиз нурга ботади.
Тўлишган ой эртагин тинглаб,
Бир бошқача тонглар отади.

Ойнинг сирли эртагин ёдлаб,
Қаҳ-қаҳ отар гунчалар хандон.
Ёлворади гулига булбул.
Ишқ тилида куйлаб паришон.

Жилгаларга қилар таманно
Ой исини ҳўплаган ялпиз.
Остонадан ичкари кирмай
Уфқларга термилади қиз.

Олислашиб борар чавандоз
Шамоллар-ла тиллашиб иноқ.
Бошида олов рўмоли порлаб
Қўл силкитиб қолар қизгалдоқ.

Фаришта қиз, баҳодир йигит..
Учиб борар отга миниб Вақт.
Гўзал ишқдан сўйлар ҳикоя,
Ой тўлишган оқшомдаги бахт.

* * *

Ойнинг юзидаги доғни артгандим,
Ой яна тиниқиб, ярқираб кетди.
Жилга йўлидаги тошни отгандим,
Учопқиллаб кетди, шарқираб кетди.

Гулнинг баргларидан аритсам губор,
Жаннат яшиллиги бўлди намоён.
Кўзгу юзин артиб, ювганим чоғи
Шуълалар кўксимга қуйилди шу он.

Инсон мижжасида қалқиган ёшни
Сидирдим ва уни айладим дуо.
Шунда гўё улуг аршидан туриб,
Жилмайиб тургандай туюлди Худо.

* * *

Ойнинг шуълалари – нафис, сеҳргар,
Юлдуз – қизчаларга эртаклар сўйлар.
Парилар шамолнинг сочини тараб,
Тунни аллаловчи қўшиқлар куйлар.

Болакай, бир бола, Алпомиш бола,
Кўларин юлдуздан узолмас узоқ.
Парилар сочини ўрган шаббода
Кўларин бир бора ўпишга муштоқ.

Юлдуздек парпирар – қоп-қора кўлар,
Уни алдолмайди тун элитган хоб.
Юзига тўкилар ойнинг оқ нури,
У она заминдек бедор ва уйғоқ.

Болакай, бир бола, Алпомиш бола,
Тушида булутдек отларни кўрар.
Улуг Амир Темур бошини силаб,
Кўлдаги узугин болага берар...

Ойнинг шуълалари – нафис, сеҳргар...

Кўприк

Кўллари қабариб, ҳолдан тойган зот
Кўприкни қураркан. Ўзи пиёда.
Ундан ўтар экан неча юз авлод,
Туну кун ҳақиқа бўлди дуода.

Кўприкни қураркан яна бир устоз
Ногоҳ боши узра чаққанда чақин.
У ўзини эмас ўйлади алҳол
Кўприкдан ўтувчи қудратли халқин.

Сен, эй кўнгилларга тузоқ кўювчи,
Ўз кулбанг томини ўйлайсан фақат.
Сен қурган кўприкнинг гиштилари таъма,
Сен қурган кўприкнинг номи манфаат.

Бу кўприк устидан гар ўтса офтоб,
Оймому гар ўтса албат тўлар хун.
Тонглари Худога қилдим тавалло,
Сенинг кўпригингдан ўтмаслик учун.

Гавҳаршодбегим

Бой тарихимизда, айниқса, Амир Темур ва Темурийлар даврида яшаган маликаларнинг ҳаётларини ўрганиш бизга кўп маълумотлар беради. Хусусан, 1377 йилда чигатой зодагонларидан бири бўлмиш Ғиёсиддин Тархон хонадониди дунёга келган ва кейинчалик буюк ҳукмдор Амир Темурнинг суюкли келинларидан бирига айланган Гавҳаршодбегим ҳам тарихимиздаги номдор маликалардан бирidir. Унинг элу юртимиз, халқимиз учун қилган хизматлари ҳақида гап кетганда, бу муҳтарама аёлнинг биргина Мирзо Улуғбекдек буюк давлат арбоби ва таниқли олимнинг волидаси бўлганини тилга олишнинг ўзи кифоя.

Гавҳаршодбегим Амир Темурнинг тўртинчи ўғли Шохрух Мирзонинг суюкли катта хотини эди. Уч ўғил, икки қизни дунёга келтирган гўзал малика, оқила ва жасоратли аёл эди.

Шохрух Мирзо даврида Хуросон сиёсий-ижтимоий ва маданий жиҳатдан анча гуркираб ўсди. Айниқса, салтанат пойтахти Ҳирот иқтисодий ва маданий юксалишда Шарқнинг энг нуфузли шаҳарларидан бирига айланди. Гавҳаршодбегим Ҳиротдаги жуда кўп қурилиш ишларига раҳнамолик қилди. Унинг ўзи Ҳиротда иккита катта мадраса қурилишининг бошида турди.

Гавҳаршодбегим ҳар гал Али Яздийнинг “Зафарнома” асарини қўлга олганида, буюк ҳукмдор, олийҳиммат қайнотаси Амир Темур ҳаёти билан боғлиқ воқеаларга бирма-бир кўз югуртирар экан, гўзал пойтахт Самарқанднинг Беҳишт боғидаги улўғвор тантанали лаҳзаларни, ҳаяжонли дақиқаларни эсга олиб, баҳридили баҳордек очилгани аниқ. Тарихий воқеаларга ёндашадиган бўлсак, айнан 1388 йилнинг Наврўз байрами кунларида унинг ҳамиятли амирзода Шохрух Мирзога никоҳланиши чиндан ҳам ҳаётида янги саҳифа очганига гувоҳ бўламиз.

Ўша куни у шавкатли қайнотасини илк маротаба яқиндан кўрди ва унинг: “Қадамнингиз кутлуғ келсин, болам!” деган сўзидан жўшиб, ичида “илоҳим” дея ўзига ёрқин келажак тилади ва унинг алоҳида меҳр билан “болам” деганидан меҳри товланиб, қалби бир олам завққа тўлди. Ҳукмдор йирик гавҳар кўзли олтин сирғани совға этганида эса янада суюнди. Қимматбаҳо совғани маҳди улё Бибихоним унинг қулоғига оҳиста тақиб қўяр экан: “Бунинг ҳам катта маъноси бор, энди ҳамisha ҳукмдорнинг айтганларига қулоқ тутасиз, хурмат-

ларини қозонасиз!” дея шивирлаганда, “албатта, Худо хоҳласа!” дея таъзим қилди.

Тарихдан маълумки, Соҳибқирон Амир Темур ўғиллари, набиралари ва яқинларини уйлантириш мақсадида ҳаракатга тушганида келин изламоққа жуда катта эътибор беради ва у бу ишни давлат юмушлари билан тенг даражада кўрган. Насл-насаб жиҳатидан қадим туркий қавм вакилларида бўлмиш Ғиёсиддин Тархоннинг қизи, яхши тарбия кўрган, ақл-идрокли, зийрак ва тадбиркор, оқила Гавҳаршодбегимни танлагани бежиз эмас эди. Хусни латофатда ҳам бошқа маликалардан кам бўлмаган “Ойдеккина” маликанинг қадамига гуллар сочилди...

Қулоғига тақилган сирға буюк отанинг оддий совғаси эмас, гўёки улкан салтанатни унга қўшиб бергандай юрагида титроқ уйғотди. Ўша дамда ёш маликанинг хаёлида: “Соҳибқирон неча йилдирки, Сароймулкхонимни азиз тутиб, хурматини жойига қўйиб, эъзозлаб келяпти. Ҳозирда улкан мамлакатнинг биринчи, ягона маликаси! Мен ҳам шундай хурмат ва эъзоз кўрармиканман?!” деган фикр ўтди.

Кимки ҳаётга покиза кўз билан қараб, ҳар дақиқасини эзгулик нурлари билан мунаввар айласа, кўзлаган ниятига эришади. Орадан йиллар ўтиб, давлатпаноҳи Шохрух Мирзо Ҳиротнинг хушманзара жойида унга атаб уч қаватли беҳад гўзал қаср бунёд этганида, ўз бахтидан қувониб, шошилаган ҳолда ўша олтин халқани тақиб чиқди. “Шавкатли ҳукмдорим ҳам падари бузрукворларига тортиб, аҳли аёлларининг қадрига етадиган бўлиб қолдилар”, дея суюнди. Ўшанда унинг миннатдор бўлганини Шохрух Мирзо ҳам сезган ва “тасанно сизга” дегандек, мамнун жилмайиб қўйган эди. Бир гал шахзодалар тарбияси борасида гап кетганида

малика: “Мен биринчи галда буюк ҳукмдоримиз, Соҳибқирон Амир Темур Кўрагоннинг кўрсатмаларига амал қиламан”, дея жавоб қайтарганида ҳам у шаҳзодада шу мамнунликни кўрди. “Падари бузрукворимизнинг насиҳатларига қатъий амал қилаётганингиздан мамнунман, – деди Шохрух Мирзо, – фикримча, давлатни ва ундаги ижтимоий ҳаётни бошқаришда, уни тўғри йўналишга солишда барча нарсалардан илм, ақл-заковат устун бўлиши лозим, чунончи, ёш авлоднинг ҳам биринчи галда билимли бўлиши даркордир”, – дея қўшимча қилди у.

Шулардан келиб чиқадиган бўлсак, Гавҳаршодбегим буюк Соҳибқирон Амир Темурнинг айнан шу кўрсатмаларига амал қилгани боис жавонмард фарзанди Мирзо Улуғбекни Самарқандга, улуғ Бибиҳоним тарбиясига юборди. Бизнингча, бир томондан, у ҳали ўзининг ёшлигини, фарзанд тарбиясида тажрибаси камлигини ҳисобга олган бўлса, иккинчи томондан, ўша пайтларда дунёнинг энг гўзал ва илм-маърифат шаҳри бўлмиш Самарқандда ўз замонасининг энг оқил, доно олимлари ҳар томонлама қулай шарт-шароитларга эга олий ўқув юртларида – маҳобатли ва бекиёс гўзал мадрасаларда фаолият кўрсатаётганини, бу ерда илм олиш ҳар бир ёшнинг орзу-армони эканлигини яхши англаган кўринади.

Тарихлардан маълумки, Гавҳаршодбегим Амир Темур ва Темурийлар каби фарзандлар, невараларга исм, ном танлашда ҳам ўзига хос йўл тутган ва бу ишга жуда жиддий эътибор билан қараган. Масалан, уларнинг ўз фарзандларига Иброҳим Султон, Бойсунгур Мирзо, дея улуғвор исм берганларида ҳам буни яққол кўриш мумкин.

Бу муҳтарама аёлнинг ўша қимматбаҳо сирга совға қилинган кундаги насиҳатни бир умр ёдда тутганини бошқа мисолларда ҳам кўришимиз мумкин. Масалан, у ўз фарзандлари ва невараларига намуна бўлиш учун бунёдкорликка ҳам эътибор қаратди. 1432 йилда Ҳирот шаҳрининг шимолий қутбидаги Сари Пули Инжил мавзеида улуғвор мадраса – ўқув юрти қурдириб, талабаларни етарли маош, кийим-бош ва бошқа кундалик эҳтиёжлар билан таъминлаб, уларнинг тўқис шарт-шароитларда яшаб, чуқур илм олишларига ҳам етарлича эътибор қаратди.

Биргина ўша совға, бир жуфт сирга ҳалқа унинг учун умри охиригача алоҳида васият намунаси бўлганини яна бир мисолда, яъни худди қайнотаси Соҳибқирон Амир Темур сингари фарзанд, неваралар кўрса, буни тақдирнинг катта инояти, деб билганини ва бундай хушxabарлардан сўнг элга ош бериб, ўз хурсандчилигини халқ билан баҳам кўрганини ҳам назардан қочирмаймиз. Масалан, 1433 йилнинг 18 мартада Иброҳим Султон ўғиллик бўлганда, Гавҳаршодбегим ҳукмдор Шохрух Мирзо билан бирга беҳад суюниб, дарҳол тўй тайёргарлигини бошлаб юборган эди. Ва унинг тарбияси билан ҳам айнан Гавҳаршодбегимнинг ўзи қатъий шуғуллангани ҳам бор ҳақиқатдир. Худди шу шаҳзода, яъни Мирзо Абдуллоҳ Султон кейин-

чалик Форс мулкида подшоҳлик қилди ва бир муддат Самарқандда туриб, салтанатни бошқарди.

Учинчи фарзандлари, салоҳиятли шаҳзодалардан бири Бойсункур Мирзонинг тарбияси борасида ҳам у жуда катта саъй-ҳаракатларни амалга оширган ва бу шаҳзода бошқаларга қараганда, анча уқувли ва салоҳиятли шахс сифатида шакланган. Айнан унинг иштироки билан давлат хазинасининг дахлсизлиги таъминланган, тажрибаси ва раҳбарлик қобилияти инобатга олиниб, 1420 йилда Озарбайжонга, 1431 йилда яна Астрободга ҳоким этиб тайинланган. Ҳирот тасвирий санъат мактабига асос солган. Унинг нозик дид билан амалга оширилган хаттотлик ишлари бекаму кўст ноёб тарихий дурдоналар ҳисобланади ва улар бугунги кунда Эрон давлатининг “Қуръони карим” музейидаги энг ноёб ва қимматбаҳо кўргазмаларидан бири сифатида авайлаб сақланмоқдаки, биз бу билан фахрланамиз.

Гавҳаршодбегим Бойсункур Мирзо, Султон Иброҳим Мирзоларнинг бевақт ўлимларидан жуда азият чекди, изтиробга тушди. Албатта, она учун фарзанд доғидан ўзга оғир мусибат йўқ. Аммо у невараларининг келажаги борасида қаттиқ қайғуриб, уларни шахс даражасига кўтаришлари учун қўлидан келган ёрдамни аямади. Суюрғатмиш Мирзонинг ўғли Султон Масъуд Мирзо ва Бойсункур Мирзонинг қизи Ойшабекаларга оналик меҳрини берди, ҳатто иккисининг бошини қовуштиришга эришди.

Мирзо Улуғбекнинг никоҳидаги аёли Оқабегимга бўлган оналик меҳри ҳам ўзгача эди. Чунончи, Оқабегим оғироёқ бўлганда, Гавҳаршодбегимнинг тақлифи билан Ҳиротга олиб келинди ва яшаши учун жуда қулай шарт-шароитлар яратиб берилди. 1412 йилнинг 18 августида ундан қизалоқ дунёга келди ва унга Ҳасиба Султон деб исм бердилар. 1419 йилда Ҳасиба Султон 7 ёшга тўлганида тагин Ҳиротга, Гавҳаршодбегим қарамоғига олиб келинганлиги унинг фақат доно, оқила онагина эмас, меҳрибон буви бўлганини ҳам далиллайди.

1457 йил Гавҳаршодбегим учун анча қийин келди. Бу пайтда у 80 ёшни қоралаб, анча кексайиб қолган эди. Лекин шунга қарамасдан, оналик меҳри, бувилик ҳурмати жўшиб, ўз чевараси Иброҳим Мирзо (Алоуддава Мирзонинг фарзанди) ни Хуросон тахтига ўтирган Султон Абусайид Мирзонинг тахдидлари ва зугумларидан ҳимоя этишга дадил отланди. Гавҳаршодбегим буюк Соҳибқирон Амир Темурнинг эътиборли келини, темурийзодаларнинг соябони, тарбиячиси, ғамхўри эди ва у сўнгги нафасигача ваъдасига содиқ қолди. Ўлимга тик борди. Шохрух Мирзо ва Гавҳаршодбегимнинг ҳаёт йўллари, уларнинг давлатчилик борасидаги қарашлари, ишлари ва фарзандлар, неваралар тарбияси билан боғлиқ саъй-ҳаракатлари ҳар қанча ўрганишга лойиқ, деб ўйлаймиз.

Тўлқин ҲАЙИТ,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган маданият ходими.

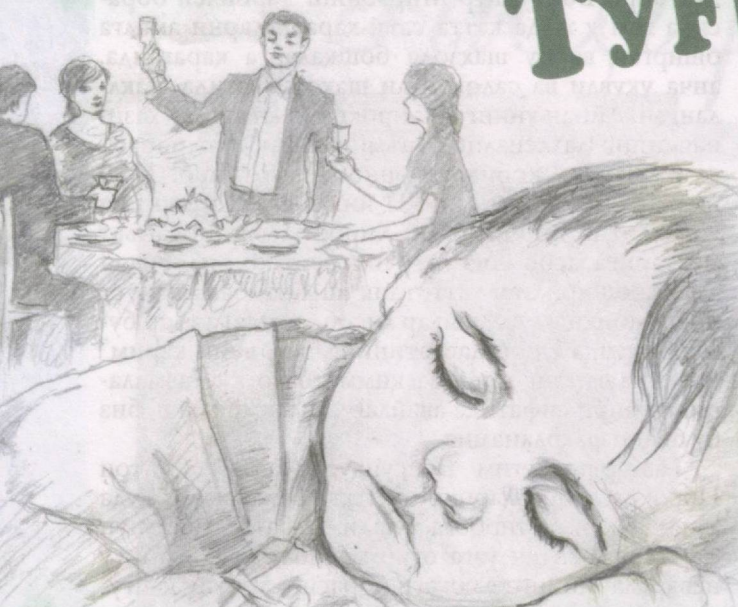

УШБУ МАҚОЛА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ҲУЗУРИДАГИ НОДАВЛАТ
НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИНГ БОШҚА
ИНСТИТУТЛАРИНИ ҚўЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЖАМОАТ ФОНДИ КўМАГИДА ТАЙЁРЛАНДИ.
ЛОЙИҲАНОМИ: “МАЪНАВИЯТ ОИЛАДАН БОШЛАНАДИ”.

Неъмат АМИНОВ,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси
(1937-2005)

ТУҒИЛГАН КУНИМ ҚАНИ?

ҲИКОЯ

Рассом М. АБДУЛЛАЕВ

Ойиси Хуршидни боғчадан вақтли оларкан, тарбиячисига: “Бугун болагинамнинг туғилган куни!” – деди. Кундузги уйқудан барвақт уйғотилган Хуршид “туғилган кун”нинг нима эканлигига ақди етмаса-да, қувнаб ирғишлай бошлади.

– Туғийган куним, туғийган куним! – дея қичқирганча олдинга тушди. Ойиси уни тутиб туриб, майкаси устидан оқ шойи кўйлақчасини аранг кийгизди. Хуршид тинмай сакраб, мусиқасимон турли овозлар чиқарарди.

– Дуввув... туғийган куним...

Хуршид йўл бўйи ойисига бидирлаб келди, ҳовлига яқинлашганда чопа-чопа дарвозадан биринчи бўлиб кирди, агрофга аланглаб, бир нималарни излаган бўлди. Кўзига ҳеч нарса илинмади. У югурганча катта уйга ўтди: уйнинг ўртасида узун стол қўйилган. Стол устида турли хилдаги ноз-неъматлар. Хуршиднинг кўзи ўртаси қип-қизил гулли тортга тушди. Мазза! У тортга қўлини чўзган эди – етмади. Яқингинадаги стулни қўйиб, чаққонлик билан ўрмалаб чиқди, тортнинг гулли жойига чангал урди. Биттасининг гулини тамомлаб, иккинчисига қўл чўзаётганда ойисининг овозини эшитди.

– Вой ўлмасам, нима қилиб қўйдинг! – ойиси югурганча келиб, уни стугдан олиб, ташқари судради. Улар эшикдан чиқаверишда Хуршиднинг кўзи тошойнага тушди: бурни, юзлари оппоқ. Худди циркдаги амакидай. Ойнага қайта ўгирилиб қараркан, билаги билан бурнини артди. Ойиси ҳамон жаврарди: – Энди мен нима қиламан, бирпас шопилмасанг-ку, ўзим кесиб берардим.

Ойиси уни чўмилтирди. Патли сочиққа ўраб, ўзи ўйнайдиган уйга олиб кирди. Хуршид гилам устида бир думалаб, ўрнидан турди-да, очилиб кетган сочиқни оёқчалари билан тепа бошлади. У семизгина, дум-думалоқ. Ойиси уни қувиб тутаркан, қикир-қикир кулар, лабчаларини чўчқайтириб, аллақандай овозлар чиқарарди. Янги кийим

кийдираётганда Хуршид ойисининг бўйнидан ачомлаб олди. Матросча кўйлақ ва калта шимининг чўнтақларига қўлини тиқиб кўрди. Ойиси унинг энсиз елкаларидан тутиб, пушти, намчил, нуқра юзига ширин бир меҳр билан боқди. Шу пайт Хуршиднинг бурни билан қош оралиғида майин ажинлар пайдо бўлди, оғзи ярим очилди... аксирди. Ойиси: “Ўҳ, урди!” дея сочиқнинг учи билан унинг бурнини қаттиқ артди. Хуршиднинг бурни ости қип-қизариб, кўзларида ёш айланди.

– Қанисизлар? – уйга отаси кирди. Хуршид бурун остининг оғриганини ҳам унутиб, отасига қараб югурди, унинг бўйнидан ачомлаб олди. “Сизни туғилган кунингиз билан чин қалбдан табриклайман, ҳурматли Хуршид Савриевич!” – деди отаси йўғон овозда унинг бетларидан “чўлп-чўлп” ўпаркан. Хуршид ўзини отасининг билагига ташлаб, яйради. Отаси ўрнидан турганда унинг қўлларига осилиб, оёқлари орасида арғимчоқ учди.

Ота хурсанд, она шод, бола бахтиёр.

– Қани, онаси, тезроқ бўлинг, ҳализамон меҳмонлар келиб қолишади, – деди отаси. Хуршид “меҳмонлай, меҳмонлай!” деганча ташқарига отилди. У қўшни болаларга бориб қўшилarkan: “Мани туғийган куним бой!” – деди мақтаниб. Унга ҳеч ким эътибор бермагач, ҳафсаласи пир бўлиб, уйга қайтди. Ойиси ошхонада экан.

– Ойи... туғийган куним тани? – дея сўради ойисининг оёқларига ёпишиб. Ойиси қаҳ-қаҳ уриб кулди:

– Туғилган кунинг кечқурун бўлади... меҳмонлар келганда! – деди унинг бошини силаб. – Бор энди, болам.

Хуршид қўшни хонага кириб, кеч бўлишини кута бошлади. Уй бурчида тўнтарилиб ётган пачоқ “самосвал”га ип боғлаб, уйнинг у бошидан-бу бошига “дириллатганча” бориб кела бошлади. Кейин биқинига “Молоко” деб ёзилган сариқ машинасини “самосвал”га кўндаланг юклаб, оҳиста судрай бошлади. Тезда бундан ҳам зерикди. Катта уйга яна бир бор кирмоқчи бўлди. Борса, эшик очилмади. Узоқ уннади. Очилмади. Ўтириб олиб, бор овозда йиғлашга тушди. Отаси келиб:

– Нега йиғлайсан? – деб сўраган эди, оёқларини типирчилатиб, йиғисини кучайтирди. Шу аснода дарвоза кўнгиరోғи жириглади. У ҳам кўзларидаги ёш билан отасига эргашиб, дарвозага югурди. Ҳовлига учта амаки кирди. Иккитасининг бўйи отасиникидан баланд, биттасиники отасини-

Фаргона вилояти Олтиариқ туманида яшовчи
107 ёшли Муҳиддин ҳожи ота СИДДИҚОВ:

– Мен икки аср ода-
миман. 107 ёшга кириб,
булутли кунларни ҳам,
қуёшли кунларни ҳам
кўрдим. Тақдир синовла-
рига елкамни тутиб шу
қутлуғ кунларга етиб
келганимдан шукронам
чексиз. Янги йилда ўғил-
қизларимга тилагим:
икки дунё саодатини кў-
ринглар, бу тинч, фаровон юртнинг қадрига
етадиган, яхши-ёмон кунда жонини фидо
қиладиган ўғлонлар кўпроқ туғилсин.

ки билан барабар. Олдинги амакининг қорни катта. Ҳар учала амакининг ҳам қўлтиқларида қоғозга ўралган нарсаси. Нима бўлди экан? Ошхонадан ойиси югуриб чиқиб, меҳмонларни хурсанд қарши олди. Қорни катта амаки, кейин бошқалари ҳам қоғозга ўралган нарсаларини ойисига беришди. Ойиси ошхонага, отаси билан меҳмонлар катта уйга йўл олишди. Улардан кейин яна битта амаки, иккита хола келди. Уларни ҳам онаси “Хуш келди-йизлар”, деб қарши олди. Хуршид уларга ағраяр, ўзига эътибор бермаганларидан ўксиниб, бир четда мунғайиб турарди. Чунки уларнинг уйларига бундан олдин келган меҳмонлар доим уни ўпиб, юзига секин уриб қўйишарди. У ҳам меҳмонларга эргашиб, катта уйга кирди. Ҳамма ўзича гапирарди. Отаси радио ёнида. Музика янграйди. Қорни катта амаки тўрда, гулдираб кулади. Хуршид бурчакка қисилиб, уларга ер остида қарайди. Ён томондаги хола унга қараб жилмайди. Тишлари тилла. Ярақ-ярақ қилади.

Хуршид ғизиллаб ташқари чиқиб кетди. Бироздан кейин қайтиб келиб, аввалги жойини эгаллади. Тилла тишли хола унга қараб, такрор жилмайдиганда, у ҳам жилмайди. Унинг тишига чойнинг ялтироқ қоғози қопланган эди. Хола бир қаради-ю, кейин қовоғини солиб, четга бурилди. Хуршид “аччиғи чиқди” деб ўйлади, секин оғзидан сохта тишини олиб, бармоқлари орасида эзгилаб, зўлдирча ясай бошлади. Шу орада уйга яна беш-олти киши келди. Столнинг охирида ўтирган серсоч тоға унга қараб туриб жилмайди, кейин ўнг кўзини қисиб қўйди. Хуршид ҳам унинг қилиғини такрорларкан: “Яхши тоға...” дея кўнглидан кечирди.

Бироздан кейин қорни катта амаки ўрнидан туриб, йўғон овозда бир нималар деди. Хуршид ўзининг отини эшитганда, диққат билан қулоқ сола бошлади.

– ... Вот так, Хуршиддон бизнинг энг талантли укамиз, ўзи ёш бўлишига қарамай республикада хизмат кўрсатган артист деган шарафли унвонга сазовор бўлган Саврижон Салимовнинг нуридийдалари, тўнғич фарзандлари... Тўғри, агар ўтган йили туғилган фарзандлари ҳам ҳаёт бўлганда эди... Хўп, бунинг зарари йўқ, бундақа неудачнийликлар ҳаётда бўлиб туради... Мен имкониятдан фойдаланиб, Саврижон Салимовнинг талантлари ҳақида икки оғиз гапирмоқчиман. Дарҳақиқат, у киши театримизнинг ёш, умидли ва истиқболли актёрларидан. У киши бошқа баъзи артистларга хос бир-бирини кўра олмаслик, жиззакилик, боринги, ичиқоралик хислатларидан тамоман тоза ва мусаффо. Мен у киши билан илк марта театр-шунослик институтининг фойесиди...

Хуршид бу сўзларнинг фарқи бормайди, боши оғирлашиб, ғувиллайди. Пойгакка яқин жойдаги стулда ўтирган отасининг оёқларига суйканади. Отаси уни кўтариб, тиззасига ўтказаркан: “Жим ўтир!” деб ўпиб қўяди. Меҳмонлар қадаҳларни уриштириб, ичишади. Тилла тишли холанинг юзи худди “дори” ичгандек буришиб кетади. “Аччиқ экан...” ўйлади Хуршид. Бир қарсақдан кейин отаси уни ерга тушириб, ойиси узатган олача тўнни

қорни катта амакига кийдиради. Ҳамма қарсақ ча-
лади. Отаси қорни катта амакини кучоқлаб, ўпади. Яна чапак “Ҳе-ҳей, қизик бўлди...” ўйлади Хуршид. Отасиям, ойисиям ташқари чиқиб кетгач, Хуршид нимагадир ўзини ноқулай, якка ҳис этади, бошини эгтанича уялиб туради. Қулоғига санчқиларнинг товоқларга бир маромда тегиб турган “шиқ-шиқ”и эшитилади. Хуршид ер тагидан меҳмонларга қарайди. Ҳамма кулиб турибди, у бироз дадиллашади. Ҳамма ўз гапи билан овора.

У стол қиррасига осилиб, вазадаги олмага интилади. Боядан бери унга икки-уч марта кўз қисиб, кулиб қўйган “яхши тоға” битта олма олиб беради. Хуршид “яна, яна” дея столга сакрайди. “Яхши тоға” яна битта олма беради. Хуршид иккала олмани икки қўлида кўксига босганча эшикка томон бурилади. Ойиси келади. У чопқиллаб ойисига ташланади ва битта олмани унга тутқазади. Хуршид ойиси билан келиб ўтираркан, яна ўз номини эшитиб қолади. Дераза ёнида бир амаки сўзларди.

– ... Хуршиддоннинг туғилган кунлари шундай бир даврда ўтаяптики, шонли халқимиз, шу жумладан, бизнинг театримиз ҳаётида жуда катта воқеалар содир бўлаётган бир пайтда... Ҳали сўзга чиққан театримизнинг отахони, ҳурматли Шодмонхон акамиз ҳам жуда яхши гапларни айтдилар. Азиз дўстлар, мана қаранг, бугунги юбилей, то-сс, именина дастурхонини товукдан тортиб тортгача, ароқдан тортиб коньяккача безаб турибди, турли хилдаги закускалар, ҳаммаси муҳайё...

Хуршиднинг боши тагин ғувиллай бошлади. У гапирётган амакининг бошида уй шифтида осилган қандилнинг ғужум чироқларини кўради... Қизик! Ойисидан секин сўрайди.

– Ойи, ану амакимми чочлайи тани? – Ойиси ялтироқ, ориқ театр суфлёри – Шоназар акага қа-

Санам ОТАЖОНОВА – “Шуҳрат” медали соҳибаси, Хоразм:

– Ота-оналари, бо-бо-бувиларининг хизматини қилиб, дуоларини олиб юрган қизларим, келинларим!

Мен Яратганнинг суйган бандаларидан бўлдим: юз билан юзлашгандан сўнг ҳам иззат-икромда сизлар билан еттинчи

Янги йилни қаршилаяпман.

Илоҳо, юртимизда умрузоқбой, умрузоқойлар кўпаяверсин! Ҳаммаларининг олтин тахтли, ой бахтли бўлганингизни кўриб қувончимизга қувонч қўшилсин!

райди, кулгисини билдирмаслик учун қуйи лабини тишлаб, Хуршидни жеркийди.

Хуршид кўзларини очиб, юма бошлайди. Дастурхонга янгидан келтириб қўйилган кабобдан унинг ҳам егиси келади. Хайрият, онаси ташқари чиқди. Хуршид ўзига олма берган “яхши тоға” га қарайди, у ёнидаги хола билан гаплашиб ўтирарди. Нима қилиш керак? Столнинг тўридан қўйиб келинаётган кабобдан буг кўтарилади, сочи йўқ амаки бўлса ҳамон сўзлар, чамаси, ҳозиргина кўйилаётган кабоб ҳақида гапирарди. Ана, ниҳоят, “яхши тоға” ўз олдида товоқ учун жой очади. Хуршид тамшаниб унга қараб туради, сўнг эркаланиб бориб, “яхши тоға”нинг тиззаларига суйканади. Меҳмон битта суяк олиб, болага тутқазади. Хуршид суякни олади-ю, икки қўллаб оғзига солади, бошини эгри қилиб, узоқ мижийди. У қўлидагини секин стол устига ташлайди ва “яхши тоға”нинг тиззасига ёпишиб, энди ўзи столга кўтарилмоқчи бўлади.

– Ана холос, ҳамма жойимни ёғ қилиб юбординг-ку! – дейди “яхши тоға” унинг билакчаларидан қаттиқ ушлаб. У қайтиб ерга тушади, “яхши тоға” бўлса рўмолчаси билан шимини тозалайди. Бу воқеадан хабар топган ойиси уни қаттиқ жеркиганча судраб, аввалги жойи – эшик ёнидаги бўш стулга ўтқазади.

– Ана шу ерда кўмилиб ўтир! – дейди паст, шидатли овозда. Хуршид бошини кўтармай бирпас пишилаб ўтиради, ҳамма ўзи билан овора. Ҳеч ким унга эътибор бермайди. У нима қилишини билмай, бош бармоғини сўра бошлайди. Зерикади. Оёқларини ўйнатади. Бир вақт у яна ўз отини эшитиб қолади.

– ... Мен Хуршиддоннинг ойилари ҳақида гапирмоқчиман, – дея сиполик билан сўзларди “тилла тишли хола”. – Ҳақиқатан ҳам Шоҳистахон ўз

номларига яраша, исмлари жисмларига монанд жувон. У киши менинг қизликдаги дугонам. Ҳали эсимда, биз институтда ўқиб юрган вақтимизда мен атлас кўйлак тиктирсам, иккита тиктирардим, у киши туфли олсалар, битта эмас, иккита олардилар. Иккаламизнинг ҳам размеримиз бир эди-да. Ҳали баъзи бировлар мени кўриб қолишса, сиз Шоҳистанинг синглизимисиз, деб сўрашади.

Ойиси пойгакда туриб кичкиради.

– Синглиз эмас, опасимисиз, деб сўрашса керак?!

Ҳамма кулади. Хуршид ҳам ўз-ўзидан жилмаяди, ер остидан “яхши тоға” га қарайди. У ҳам кулиб ўтирибди. Меҳмонлар “тилла тишли хола”нинг гапидан кейин ўз қадаҳларидагини ичишади. Ойиси ҳам ичади. Уларга мазза. Хуршиднинг ҳам сув ичкиси келиб кетади, чаққонлик билан студдан тушиб, ҳуркибгина “яхши тоға”нинг биқинига бориб тиқилади. Лекин “яхши тоға” ундан хафа – четга бурилиб олган. Хуршид кичкина кафтчаси билан “яхши тоға”нинг тиззаси устида қовуштирилган ўнг қўлини оҳиста сийпалайди. “Яхши тоға” эътибор бермасдан, ёнидаги киши билан сўзлашади. Хуршиднинг юраги сиқилади. Сув ичкиси келади. У оёқлари учиде туриб, шишага қўл чўзади – қўли етмайди. Дик этиб сакрайди – яна етмайди. Иккинчи марта сакраганда сув тўла шиша тарелка устига ағдарилади. Дахшатли овоздан Хуршид чўчиб тушади, сўнг апил-тапил стол остига биқинади. “Яхши тоға” ўрнидан туриб кетади.

– Оббо... энди буниси бормиди?! – деди у шимига тўкилган сувни дастрўмоли билан сидираркан.

Меҳмонларнинг “сув – равшанлик”, дейишларига қарамай, ойиси Хуршидни стол остидан судраб чиқаради, унинг кўзлари ёшли, ойисига илтижоли қарар, меҳмонлардан мадад сўраб жавдирарди. Хайрият, ойиси урмади.

– Юр энди, уйқунг келди! – дея уни судрагандек қилиб, нариги уйга олиб ўтади. Бурчакдан бир уюм ўйинчоқларни олиб, унинг олдида ташлайди: – Ма, мана буларингни ўйнаб ўтир, меҳмонлар уят қилишади.

Хуршид тесқари қараб гингшийди:

– Туғийган куним тани?

Ойиси эшикка йўналаркан:

– Эртага топиб бераман! – дейди ишонтириб.

Хуршид ўйинчоқларига қиё ҳам боқмай, узоқ ўтиради. Зерикади, юраги тўлишиб, кўзларига ўз-ўзидан ёш келади. Хўрсилади. Унсиз йиғлайди. Шу ҳолича кичкина гавдаси эгила-эгила оҳиста биқинга ағдарилади. У оёқларини чўзиб, қўлларини ёнга ташлайди. Унинг бироз синиққан, лўппи ёноқларида кўз ёшлари қотиб қолган, пишилаб нафас олади.

Қўшни хонада ҳамон унинг туғилган куни нишонланар, меҳмонларнинг бири отасини мақтаса, иккинчиси онасини мақтарди. Аҳён-аҳёнда у уйку аралаш ўз номини эшитганда:

– Туғийган кунимми бей... бей! – дея гингшиб кўяр, чамаси, аллақандай ваҳимали тушлар кўрарди.

Оладнинг олтин калити

“Мактабда ўқиб юрган кезларим Барчинойнинг шижоатию Тўмариснинг жасорати ҳақида ўқисам, юрагим тўлқинланиб ўзимда ўзгача куч, ҳавас пайдо бўлганини ҳис қилардим. Бу туйғу, бу ҳавасларим мени спорт майдонига чорлади. Ютдим, мағлуб бўлдим, йиқилдим. Ғолиблик қувончлари, енгилиш аламларидан ҳам сабоқ олдим. “Бугун ўзимдан кучлиларни тан оламан, эртага эса улар менга тан беришади”, деган қудратли овоз юрагимнинг туб-тубида ўжарларча шундай деб такрорлаётганга ўхшайди.”

Бу гапларга ишонмай бўладими? Ахир унинг спортда ҳозиргача эришган ютуқлари сўзларининг ҳақиқат эканлигини исботлаб турибди.

Халқаро тоифадаги спорт устаси, Ўзбекистон миллий терма жамоаси аъзоси. Бутун кураш майдонининг ҳаваскорига эмас, эгасига айланиб бораётган Маҳдиёхон Маннонова дзюдо кураши бўйича қўлга киритган ютуқлари учун 2018 йилда Зулфия номидаги Давлат мукофотиغا сазовор бўлди.

Инсон ўзи туғилиб ўсган юртнинг бир қисми, деган гап бор. Бухорои шарифнинг Шофиркон тумани олиму фузалолар юрти. Илмда фақат зиё эмас, инсон юрагини довлантирувчи қудрат ҳам бор. Маҳдиёхон Маннонова 1997 йилнинг 25 июлида Шофирконда таваллуд топган. 2011 йил Тошкент шаҳрида Конституция кунига бағишлаб ўтказилган мусобақада муваффақиятли иштирок этиб, II даражали диплом билан тақдирланиши Маҳдиёхоннинг илк ғалабаси бўлди. Шундан буён 30 дан ортиқ беллашувларда мутлақ ғолибликни қўлга киритди. Ғолиб бўлди, дейиш айтишга осон. Аслида бу ғалабаларнинг замирида ёшлик ўйинқароқликларидан чекиниш, вақт ва имкониятдан эса юз ҳисса кўпроқ фойдаланиш талаблари ётибди. Бундан ташқари, мусиқа, рақс, ёшлик давралари... Қайси бири ёш кўнгилни оҳанрабодек тортмайди дейсиз? Лекин буларнинг баридан кечиб, темир интизом билан яшаш, машқларни машқларга улаш, мусобақа ҳаяжонларини юракка қамаб, майдондаги рақиби олдиға совуққон, вазмин қиёфада чиқиш учун қанчалар метин ирода, сабр-бардош керак! Маҳдиёхоннинг ғалабалари бизга шунинг учун қадрли!

Гонгконг, Таиланд, Хитой ва Ҳиндистонда ўтказилган Осиё чемпионатларида фахрли ўринларни забт этди. Ёш спортчи дунё рейтингини бўйича 257 нафар хотин-қизлар орасида 12-ўринни эгаллаб турганлиги сабабли 2020 йилда Япония давлатининг Токио шаҳрида бўлиб ўтиши кутилаётган XXXII ёзги олимпиада ўйинларида иштирок этиш учун рейтинг балларини йиғиб бормоқда.

Айни дамда Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтида таҳсил олаётган қизимизнинг қизиқишлари бир олам. У миллий ва маданий меросимиз ҳисобланган Бухоро зардўзлиги асосида яратган санъат асарлари билан кўплаб кўргазмаларда фаол иштирок этиб келмоқда. Ҳар томонлама камолотга етиб бораётган яна бир ўзбек қизи ҳақидаги сўзимни яқунлар эканман, унинг самимий, камтарона қиёфаси бутун ўзбек спорти эришаётган ғалабаларнинг бир қисми сифатида тасаввуримга мустаҳкам ўрнашди.

Лобар АБДУҚОДИРОВА

“Темир тулпор”ли САНАМ

Навоий кон-металлургия комбинати... Республикамиз оғир саноатида ўзига хос тарихга ва салмоқли ўринга эга бўлган бу корхонанинг номини эшитишимиз билан баҳайбат дастгоҳлар, қудрати, салобати билан одам қалбини ҳам ҳайратга солиб, ҳам юксалтириб юборадиган замонавий техникалар ва албатта, шу тасаввуримизга монанд коржомга, каска кийган эр кишилар кўз ўнгимизда гавдаланади. Лекин Навоий шаҳри ва Навоий кон-металлургия комбинатининг шонли 60 йиллиги олдида бу ҳудуд ва корхона тарихи, бугунги жўшқин ҳаёти билан танишар эканмиз, ўнлаб хотин-қизларнинг кран машинисти бўлиб ишлаётганини эшитиб, хаёлни яна бир марта “Тўмарис, Ойбарчинлар авлодимиз-да”, деган фахр қамраб олди.

Тепасига қарасанг, кўзинг толиқар даражадаги юк кўтаргич кранларнинг ёнида ўзларини худди уйларидагидек бемалол тутаетган, чапдастлиги ҳам, латофати ҳам ўзига ярашган бу аёллар орасидан Санам Абдуллаеванинг исми кўпроқ тилга олингани бежиз эмас. У кўп йиллардан буён комбинатнинг 2-цеҳида кран машинисти сифатида фаолият олиб боради. Асосий кўтариш механизми 80 тонна, ёрдамчи кўтариш механизми 20 тоннали кўприксмон кранда юкларни блокларга ташиш ва ўрнатилган асбоб-ускуналарни таъмирлаш ишларини тез ва соз амалга оширилишини таъминлайди.

Комбинат “Ҳурмат тахтаси”даги куйидаги рақамлар Санам Раимовнанинг меҳнат муваффақиятлари ҳақида сўзлайди.

Моҳир кран машинисти 2015 йилда 17 минг 800 тонна, кейинги йилда 18 минг 400 тонна, 2018 йилда эса 20 минг 200 тонна юк кўтариш ишларини бажарди.

Меҳнат қилган инсон, албатта, қадр топишини ҳар бир кунимизда кўриб, қувониб яшаймиз. Санам Абдуллаева ҳам жорий йилимизнинг баҳори – 8 март байрами арафасида мамлакатимиз Президентининг Фармонида биноан, “Дўстлик” ордени билан мукофотланди.

– Ҳаётимда қувончли кунлар жуда кўп бўлган. Барча ташвиш-қувончларимда елкадош бўлиб келатган турмуш ўртоғим Одил Рўзиев билан тақдир ришталарим боғланган кун, ўғлим Фазлиддин, қизим Сабинанинг дунёга келган, ўсиб-улғайиб ўқишларга (ўғлим Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти талабаси, қизим Сабина тиббиёт коллежида таҳсил олади) кирган кунлари... Лекин

2018 йилнинг баҳорини ҳеч қачон эсимдан чиқармайман, – дейди Санам Абдуллаева Юртбошимиз қўлидан давлат мукофотини қабул қилиб олган ҳаяжонли лаҳзаларини хотирлар экан:

– Эртақларда айтилади-ку, елкасидан қирқ газ қанот ўсиб чиқди, деб. Ахир, мен каби оиласини ҳам тиндириб, ишини ҳам виждонан адо этаётган аёллар республикаимизда камми? Минг-минглаб аёллар орасида назарга тушганим мен учун бахт, ундан ҳам аввал масъулият. Ҳар тонгда: “Ишқилиб, бугун ишхонамга кечагидан кўра кўпроқ фойдам тегсин-да, Юртбошимизнинг ишончини оқлай-да”, деб ният қиламан. Шу ниятдан қувват оламан.

Яна ҳамкасбларимга: “Санам сизлар билан Санам-да, ёлғиз отнинг чанги чиқармиди?” дейман... Қаҳрамонимизнинг самимий эътирофларида унинг ўзини юксалтирган жамият, корхона, касбдошларига чексиз меҳри, ҳурмати яққол намоён бўлиб турибди.

Кеча устозларини “Нега, нечун?” каби саволлари билан безовта қилиб, уларнинг орқасидан югуриб юрадиган Санам Раимовнанинг бугун Дилобар Пардаева, Дилфуза Ҳожиева сингари шоғирдлари унга раҳматлар олиб келяпти.

– Опамизнинг билганлари – бизнинг билганларимиз, ўз ишининг устаси бўлгани боис касбимиз билан боғлиқ барча саволларимизга жавоблари бор, – дейди кран участка бригадири ўринбосари Зулфия Шукурова.

Навоий кон-металлургия комбинати ҳаётини ўрганар эканмиз, 2018 йил тарихига “Дўстлик” ордени соҳибаси сифатида кирган бу самимий аёл ҳақида ким гапирса, севиб гапирди, севиниб гапирди:

Фарҳод СОИБОВ,
Ўзбекистон Қаҳрамони:

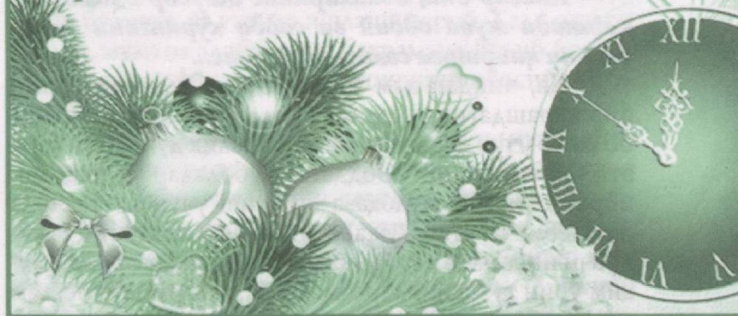

– Якунига етиб бо-
раётган йилни тарих
саҳифаларига кузатар
эканмиз, йил давомида
босиб ўтган йўлимиз,
қўлга киритилган ютуқ-
ларни шукроналик билан

кўз ўнгимиздан ўтказамиз. Шубҳасиз, 2018 йил
биз учун самарали ва хосиятли йил бўлди.

Қарийб 60 минг киши меҳнат қилаётган
Навий кон-металлургия комбинатида 2018
йилда ишлаб чиқаришни кенгайтириш, маҳ-
сулот ҳажмини ошириш, янги техника ва тех-
нологияларни қўллаш, меҳнаткашларнинг иш,
яшаш ва дам олиш шароитларини яхшилашга
қаратилган кенг қўламли ишлар амалга оши-
рилди. Кўзлаган марраларимиз жуда юқсак.

Барча юртдошларимизни кириб келаёт-
ган янги – 2019 йил билан муборакбод этаман.
Барчангизга мустаҳкам соғлиқ, оилавий бахт-
саодат, Ватанимиз тараққиёти йўлидаги ша-
рафли фаолиятингизда улкан муваффақият-
лар тилайман.

– Айтганларингиздан кўриниб турибдики,
комбинатдаги фаолиятингизда бир аёлни ҳам ру-
ҳий, ҳам жисмоний чарчатадиган юк бор экан. Эр-
как киши улфатчиликни хуш кўради...

Саволим давомидаги андишани ҳис қилиб, Са-
нам опа яна гапни улаб кетади.

– Яратган эгам бизга аёллик, оналигимиз учун
алоҳида қувват берса керак. Баъзан: “Уйга бориб
таппа ташлайман, худога шукр, Сабина ош-овқатга
яраб қолди”, дейман-у, унча серуфат бўлмаса-да,
ошна-оғайниларига дастурхони очиқ хўжайиним-
ни деб елиб-югуриб, овқатга уннаб кетаман...

... Камгап бўлса-да, дилга хуш келадиган сўз то-
пиб гапирадиган бу аёл билан суҳбатим ўзим учун
кўнгилли кечди. Ундан эшитганларим билан ком-
бинатда танишган барча опа-сингилларимнинг
қалби, қиёфаси бизга яқин келди.

Биз ишчидек забардаст, шижоатли, айни дамда
онадек, опа-сингилдек мулоим, очиқ чехрали бу
аёлни “Саодат”имиз минбарига чиқарар эканмиз,
унинг элига, касбига, хонадонига садоқати туфай-
ли қозонган шухрати замондошларига юқсин, қал-
бимиздаги қувонч, фахримиз улканлашаверсин,
деймиз.

Мунаввара УСМОНОВА

– Иши билан оиласини тенг уддалайди, – де-
йишди.

– Энг яхши фазилатлари фарзандларида давом
этяпти, – дейишди.

Икки-уч нафар одамнинг таърифлари бир нуқ-
тада кесишдими, демак, бу сўзларда ҳақиқат бўлади.

Раҳматли устозимиз Зулфияхоним билан бир-
га ишлаган ҳамкасблари, шогирдларидан бир гап
эшитган эдим:

– Опа бизни хизмат сафарига юборганларида:
“Журнал учун танлаган қаҳрамонларинг билан им-
кон қадар кўпроқ бирга бўлинглар. Дехқон бўлса,
даласига эргашиб боринглар. Сут соғувчи бўлса,
фермахонасига бирга кининглар, болалари, тур-
муш ўртоқларига қилган муомаласи, гапирган гап-
ларини эшитинглар. Фақат шундагина қаҳрамонин-
гизнинг ботиний дунёсига кира оласиз”, дер эдилар.
Шу ўғитларига амал қилиб “Саодат” учун танланган
қаҳрамонлар билан икки-уч кун қолиб кетардик...

Санам Абдуллаеванинг баландлиги йигирма
етти метрлик кранига қараб шу гапларни эсладим.
Танаффусда опа билан суҳбатлашганимда Зулфия
опанинг журналистларга қўйган талабларини ҳам
эслатдим. Энг катта кран машинисти майинггина
жилмайиб, фикримни давом эттирди:

– Йўқ, бизда бундай қилиш мумкин эмас. Чун-
ки менинг вазифам ниҳоятда аниқ билим ва таж-
риба, маҳорат, диққат талаб қилади. Ҳозир тех-
ника ривожланган. Биз керакли тугмаларни эзиб,
фаолиятимизни бошқарамиз. Иш вақтида диққа-
тимиз чағимаслиги, доим бор эътиборимизни
бир нуқтага йиғиб ҳаракат қилишимиз зарур. Шу-
нинг учун иш пайтида хаёл суриш, чалғиш инти-
зомимизга зид ҳисобланади. Бундай ҳаракат, худо
кўрсатмасин-у, фалокатга сабаб бўлиши мумкин...

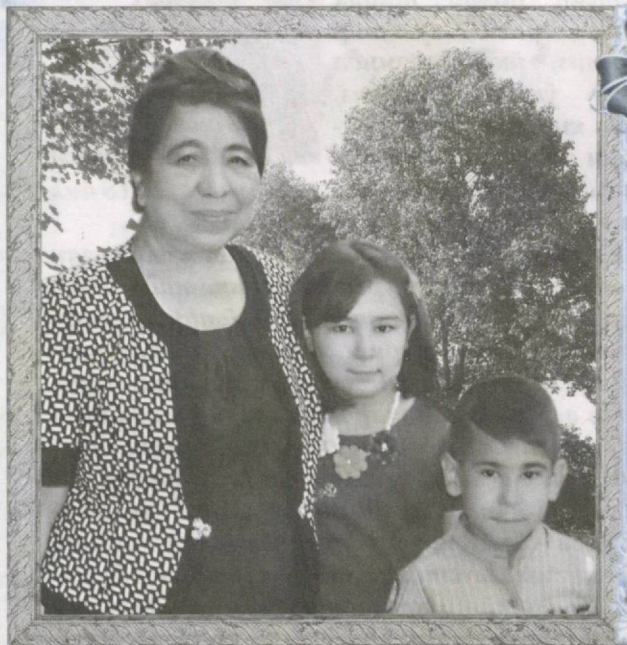
Санам Абдуллаева аслида Самарқанддаги савдо
техникумини битирган экан, уни дўконда – мол
тўла расталарда тасаввур қилмоқчи бўлдим, ўхша-
мади. Балки, у ўз ишига шу қадар сингишиб кетган
учун бундай суврат тасаввуримга сигмагандир.
Лекин суҳбатимиз мавзуси яна уй, оилага кўчгач,
аёл ҳар қандай шароитда аёл бўлиб яшашини ҳис
қилдим.

– Мен келин бўлиб тушганимда қайнонам олам-
дан ўтган эканлар. Баъзилар уйимиздагиларга:

– Овсинига келин бўлиб тушяпти. Ишқилиб, си-
қилиб қолмасин-да, – деган экан. Йўқ, толеи баланд
қиз эканман, катта овсиним – Гулбиби опам мени
эркалатиб, “ойнам, ойнам”, дея кутиб олганлар. Мен
ҳам у кишининг бағриларига худди қайнонамдек
сингиб кетганман. Ёмонимни яшириб, яхшимни
ошириб, уйимнинг уй бўлиб кетишига кўмаклаш-
дилар. Мен табиятан болалигимдан ўғил болалар
қиладиган юмушларга мойилроқ эдим, қизлар тиз-
заларига дастурмол қўйиб, гулгунчаларнинг расми-
ни тикишганда, нуқул кўчадаги велосипед миниб
чопаетган болаларга ҳавасим келарди...

Лекин табият қонуни-да, шундай дегани
билан барибир Санам опа ҳам оила кўрди, би-
нойидек келин бўлди. Бешта овсининг бири
– суюмлиси бўлиб яшаб келяпти. Оила шундай
даргоҳки, унинг ҳам аёл индамайгина бўйсун-
диган темир қонунлари бор. Санам опа ҳам кор-
жомасини уй либосларига алмаштиргач, бека,
онага айланади-қолади.

Тарбия дармондориси

*“Ҳар бир ҳарф буюк эрур, ҳар бири жуда зарур.
Адаштирмагин зинҳор, савод сенга бўлсин ёр”,*

– дейди болаларнинг сеvimли шоираси **Кавсар ТУРДИЕВА** “Бўлинг ҳарфга ҳурматда” деб номланган шеърда. Бу йил қутлуг 60 ёшини нишонлаётган сеvimли шоирамизни самимий табриклар эканмиз, келаётган йиллар ҳам унга янги ҳаёт қувончлари, янги асарлар туҳфа этишини тилаб қоламиз.

– **Кавсар опа, болаларнинг бегубор олами бир қарашда жуда оддий ва содда кўрингани билан уларни ҳайратга солиш осон эмас...**

– Ҳа, чиндан ҳам болаликнинг бегубор олами бир қарашдагина оддий ва содда кўринади. Аслида болалар учун ижод қилиш бу болалик дунёсини тарк эта олмасликдир. Соддагина болалар дунёсидан ибрат олиш ва мулоҳаза юритиш учун катталарда бутун бир мактаб мужассам. Ана шу мактабни ўрганувчи инсонлар қаторида болалар ижодкорлари муҳим ўрин тутаяди. Улар ҳам устоз, ҳам руҳшунос, ҳам энг яқин кишиси сифатида фарзандларимизга ҳаёт сабоқларини берадилар. Бу сабоқлар гоҳида кичик бир лавҳа, бирор реал ё ғайритабиий воқеа, тавсиф бўлишига қарамай ҳар бири “тарбия” номли сўзда акс этади. Аммо бу тарбияни болаларга гўё дармондоридай устини ширинлик билан ўраб бериш керак. Айнан шу ширинликни қандай яратиш ҳақида болалар ижодкорлари яхшигина бош қотирадилар. Бу образлилик, бу шакл, бу услуб, қаҳрамонлар диалогларининг ўзига хослиги, хуллас, барча-барчаси биргина бадиият сўзи билан бирлашади. Болалар адабиётининг эса катталар адабиётидан фарқли жиҳатлари бор. Бу жиҳатлардан бири – китобхон ёшини ҳисобга олиш, болалар табиатидан келиб чиқиб асар ёзишдир. Айнан шу хусусиятдаги бадиий пухта асарлар болаларни ўзига ром қилади ва ижодкорларни ҳақиқий сеҳргарларга айлантириб қўяди. Мавзулар эса ҳар жойда “лоп” этиб қаршингизда пайдо бўлаверади. Чунки атрофда ҳаёт қайнамоқда. Бу ҳаётнинг энг етакчи қаҳрамонлари эса болалардир. Фақат ёзувчи зийрак нигоҳи билан ўша мавзунини ҳаётдан қирқиб олиб, унга ишлов берса бўлгани. Мазкур соҳада эса ҳамма ижодкор ўз истеъдодига, меҳнатига ва маҳоратига таянади.

– **Болалигимизда севиб ўқиган асарларимиз орқали биз дунёни бошқача нигоҳ билан кузата бош-**

лаймиз. Сиз тарбия топган оилада китобхонликка муносабат қандай бўлган?

– Менинг болалигим ва умуман ҳаётим китоблар дунёси ичида ўтган. Чунки ота-онам, хаттоки, бобо-бувларим ҳам китобни ниҳоятда ардоқлашган. Болалигимда икки томлик “Ўзбек халқ эртаклари” чоп этилишини оилавий байрам қилиб нишонлаганимиз эсимда. Дадам “Уч оға-ини ботирлар”, Пушкиннинг “Одмин балиқ” ҳақидаги эртагини, Лев Толстойнинг “Одамга қанча ер керак?” деган ҳикоясини бизга қайта-қайта ўқиб беришдан сира эринмасдилар. Бу эртақ ва ҳикояларни ҳар бир давр ва ҳар бир ёш учун ўта ибратли асарлар деб биламан. Уйимиздаги китоб жавони ҳамиша китобларга бой бўлган. Ота-онам бирор китоб йиртилганини кўришса, жуда қаттиқ хафа бўлишарди.

Мактаб даврида жуда ҳам севиб ўқиган асарим Даниэль Дефонинг “Робинзон Крузо”си эди. Шу китобдан кейин катта асарларни кетма-кет мутолаа қила бошлаганман. Ота-онам таниқли адабиётшунос Шерали Турдиев ва тилшунос олма Гулшод Мухаммаджоновалар (Аллоҳ уларни раҳматига олган бўлсин) ҳар биримизда китобга меҳр уйғота олганлар.

– **Бугунги болалар шеърини ва насрида етакчилик қилаётган ижодкорлар ҳақида ҳам айтиб ўтсангиз. Уларнинг ижоддаги устунлиги ва маҳорати нимада деб биласиз?**

– Бугунги кун болалар адабиёти, китобхонликка ва умуман ижод аҳлига бўлган эътиборга бағишланган муҳтарам Президентимизнинг “Китоб маҳсулотларини нашр этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғиб қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида”ги қароридан сўнг бизнинг соҳа анча жонланди, десам муболаға бўлмайди. Айниқса, вилоятларимиз марказларида устоз шоирларимиз Исҳоқхон Ибрат, Ҳамид Олимжон ва Зулфия, Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов, Ибро-

йим Юсупов ҳамда Муҳаммад Юсуф номидаги ижодий мактабларнинг ташкил этилиши ёш ижодкорлар қалбига ўзгача шижоат ва илҳом олиб кирди. Келгусида бу ижодий мактаб ўқувчиларидан Худойберди Тўхтабоев ҳамда Анвар Обиджонларнинг муносиб издошлари етишиб чиқишига ишонаман. Болалар прозасида қалам тебратаетган кўпгина ижодкорлар қаторида Муҳаббат Ҳамидованинг “Фирдавснинг саргузаштлари” туркум ҳикоялари, таниқли шоира Зулфия Мўминованинг “Юмшоқой типратиканча” туркумидаги ҳикоялари болалар адабиётининг хазинасига салмоқли ҳисса бўлиб қўшилди. Болалар шеърлятида самарали ижод қилаётган шоирларимиз Ориф Тўхташ ва Фахриддин Ҳайитларнинг ижодини ҳам кузатиб бораман.

Шу ўринда ҳам тиббиёт соҳасида, ҳам болалар адабиётида ўзига хос ўрни бор шогирдларимдан бири Муаззам Иброҳимованинг ҳикоялари, қиссалари ва шеърларини ўқисангиз, ижодкорнинг ҳеч кимни-кига ўхшамаган йўли бор эканлигини сезасиз.

– Фарзандларингизга кўпроқ қайси китобларни ўқишни тавсия этгансиз? Она сифатида мутолаага меҳр уйғотишнинг қандай сирларини биласиз?

– Китоб – меҳр ва тарбия булоғи. Фарзандларни китобсеварликка ўргатишда ҳар бир ота-онанинг ўз услуби бор. Бу услублардан оммавийлашганлари: энг қизиқ воқеа ривожига келганда китоб ўқишни тўхтатиб қўйиш, оилавий мутолаа, асарда акс эттирилган воқеалар, унинг сюжети ва умуман бадийлиги ҳақида суҳбатлар, мунозаралар уюштиришдир. Кичик ёшдаги болаларни эса ўзлари тинглаган эртак қаҳрамонлари образларини ижро этишга қизиқтириш яхши натижа беради. Мен ўзим оилада кўпроқ фарзандларим ва набираларим ўртасида энг зўр китобхон беллашувларини ўтказишга ҳаракат қилганман.

– “Зумраша” болалар киножурнали ва мультфильмларга ҳам сценарийлар ёзиб турасиз. Нима учун айни пайтда болажонларимизни кўпроқ хориж мультфильмлари ўзига жалб этяпти? Аниматорларимиз ва сценаристларимиз ҳамкорлигида бугуннинг боласини ҳайратга солувчи мультфильмлар қачон яратилади?

– Ҳа, бу саволингиз ниҳоятда долзарб. Бундай асарларга эҳтиёж катта. Кўпинча яхши сценарий топиш қийин дейишади. Айниқса, ҳажвий киножурналлар учун. Аммо кенг муаллифлар жамоаси жалб қилинса, бу муаммони ечиш қийин эмас, менимча. Ҳамкорлик масаласига келсак, бу борадаги орзуларимиз секин-секин амалга ошмоқда. Режиссёрлар ўзлари тушундирган сценарийларни, сценаристлар эса ўз орзуси даражасидаги саҳналаштирувчи режиссёрларни топа олмаёттилар. Ундан кейин ҳаммани ҳайратга солувчи мультфильмларни ишлаш учун уларнинг ўзаро ҳақиқий ҳамкорлиги: бир-бирини тушуниши, моддий база, зарурий техникалар керак бўлади.

Бизда истеъдодли режиссёрлар ва аниматорлар, сценаристлар ҳам бор. Бу ўринда танлов ва тендерлар тез-тез йўлга қўйилса, ўринли бўларди деб ўйлайман.

– “Бўлинг ҳарфга ҳурматда”, “Ҳарфлар устaxonаси” деб номланган шеърларингиз кўплаб болажонларимизга маъқул келган. Айниқса, компьютер қаршисида ўтириб, ўзича ҳарфлар “кашф қилаётган”, хатоларни бепарволик билан кузатаётган баъзи катталар ҳам бу шеърингиздан сабоқ олса арзийди.

– Тошкент педиатрия тиббиёт институтида рус тили ва адабиёти фанидан дарс бераман. Ҳозирги кунда ушбу гуруҳларда ўзбеклар жуда катта қисмини ташкил қилади, аммо афсуски, баъзан ўз тилида сўзлай олмайдиган ёки чала сўзлайдиган ёшларимиз ҳам учрайди. Мен одатда энг биринчи дарсга кирганимда талабаларга шу сўзларни ёздираман: “Кўп тилларни билиш - шараф, она тилини билмаслик - уят”. Бу ҳар миллат вакилларига тегишли гап. Талабалар дарслар давомида ўзбек тилини ўзлаштирар эканлар, ундаги гўзал сўзлардан ҳайратланишлари, ўзларида билим ва кўникма ортиб бораётганини сезишгаётгани мени қувонтиради. Тилимизни уйимиз олдида оқиб ўтаётган зилол сувли ариққа ўхшатаман. Йиллар давомида унга ўтган-кетган нималардир ташлаб кетаверса, биз бу ариқдан сув ича олмаимиз. Шу боис тилимизни асраб-авайлашимиз, ҳурмат қилишимиз керак.

– Шогирдларим бор, дея фахрлана оладиган ёшлардан кимларни айта оласиз? Уларга асосан қандай талаблар қўясиз?

– Мен 1992 йилдан бери, яъни шу институтда ишлай бошлаганимдан буён институт ижодкор талабаларининг “Нишона” тўғарагида машғулотлар олиб бораман. Мазкур тўғарак фаолияти давомида 2 тўплам нашрдан чиқди. Ижодкор талабаларим Шохиста Боймуродова, Ёркул Шодиев Зомин семинари қатнашчилари бўлишди. Ижодкор, албатта, мунтазам ўқиб, ўрганиши, бадий адабиёт билан ошно бўлиши, ўз устида ишлаши зарур. Халқ оғзаки ижоди, мумтоз адабиётдан баҳраманд бўлиб бориш бу йўлда муваффақиятга эришишнинг асосий шартларидир.

– Дарсликларда бадий адабиёт намуналарини кузатсак, уларнинг аксариятида ўқувчиларга энгиллик берилганлигини сезамиз. Аксинча болаларимиз идрокини, зеҳнини чархлаш учун сал юки оғирроқ асарларни ҳам тақдим этиши пайти келмадимикан? Ахир буюк аждодларимиз 7 ёшида жуда катта мумтоз асарларни ёд олишган, бемалол шарҳлай олишган...

– Фикримча, дарсликларнинг иқтидорли ўқувчилар учун ажратилган қисмида шундай мураккаб топшириқлар бўлиб, уларни қўлидан келган барчага ҳавола қилиш керак. Кичик ёшдаги болалар дарслигида ҳам ҳар бири ажойиб топилма бўла оладиган асарлар зарур. Лев Толстой, Осиванинг ҳикоялари каби пухта адабиёт намуналарини қўрқмасдан уларнинг ҳам руҳий-маънавий олами мунозарасига татбиқ этсак бўлаверади.

– Қутлуғ 60 ёшнинг табаррук остонасида ҳаёт ва ижод борасида қандай ҳақиқатларни аңладингиз...

– Ҳаётнинг ўзи ҳикмат. Унинг аччиқ ва ибратли сабоқлари туфайли инсон улғайиб боради. Асосий ҳикматларим: инсон майда-чўйда гаплардан устун тура олиши, ҳар қандай шароитда ҳам йиқилса туришга, турса юришга интилиши керак. Ота-онам айтган ҳақиқатлардан бири: меҳнат ҳамма нарсани енгади ва у сени бир куни, албатта, юзага чиқаради. Инсонларга қўлдан келган пайт, имконинг бўлганда, иложи борица, яхшилик қилиш керак. Ҳар бир воқеликни меҳру муҳаббат билан қарши олсангиз, натижаси ҳам шунга муносиб бўлади.

Мухтасар ТОЖИМАТОВА суҳбатлашди.

Ҳаёт мактабига чиндан ошиқман

Фарғонага бориб қолсангиз, бу юртнинг тили ширин, қўли ширин кайвони момоларию дилбар аёллари, наричеҳра қизларининг такаллуфини кўриб юрагингиз яшнаб кетади. Фарғона давлат университети бошланғич таълим услубиёти кафедраси тадқиқотчиси, ижодкор ўқитувчи Муқаддам Эҳсонованинг ҳовлисига кириб борганимизда гулзорлар орасидаги ижод намуналарини кўриб ҳайратландик. Ўзига хос маҳорат билан ишланган Нодирабегим, Увайсий ва Зулфияхонимларнинг бюстлари ва Амир Темур бобомизнинг салобатли ҳайкали ижодкорлар оиласининг ҳаёт тарзидан ҳикоя сўзлаётгандек.

Боғ юмушларини бажараётган Муқаддамхон бизни кўриб шошиб қолдилар:

– Ана шу анвойи гулларга бурканган боғимиз кутубхонадан сўнг менинг энг севимли гўшам ҳисобланади. Мана бу ҳайкаллар ва бюстлар эса турмуш ўртоғимнинг ижоди. Уларнинг илҳомлари келиб қолса борми, кечаю кундуз тиним билмай ишлайдилар. Ана шундай кезларда фарзандларим билан биз ҳам ўз дунёимизга шўнғиймиз.

Муқаддамхон тилга олаётган дунёсининг асосий бойлиги – китоб. Кутубхонага кириб кетса, уни ҳеч ким безовта қилишга журъат қила олмас экан.

– Турмуш ўртоғим Фарғона политехника институтининг архитектура факультетида дарс беради. Қолаверса, пойтахтимиз ва Фарғона шаҳридаги кўплаб эътиборга молик ҳайкаллар ансамблининг муаллифи ҳисобланади.

Муқаддамхонга эргашиб фарзандларининг ижодхоналарига кирар эканман, уларнинг ижод намуналарида ёшликка хос гўзаллик ва жўшқинлик туйғуларини ҳис этдик. Оиланинг тўнғичи Мадинахон айни пайтда Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетида таҳсил олади. Инглиз тили бўйича ўтказилган бир неча халқаро танловлар иштирокчиси. Изланувчан талабанинг инновацион таълим бўйича тақдим этган лойиҳалари халқаро миқёсда ҳам эътироф этилган.

Беҳзодбек отасининг йўлидан бориб, архитектура соҳасини танлади. Ҳозирги кунда Фарғона политехника институтининг фаол талабаларидан бири. Кела-

жакдаги орзуси архитектура ва дизайн соҳасига энг сўнги замонавий йўналишларни олиб кириш.

Ижодхоналар ичида Маҳмудахоннинг хонаси бошқача экан. У ҳатто хонаси деворларини ҳам ўзи чизган сувратлар билан безаган. Уй жиҳозларининг ҳар бири ажабтовур ўсимликлар ва жониворлар шаклида ишланган.

– Кенжатоимиз Давлатшоҳнинг ижодхонаси гўзал тасаввурлар уйғунлигининг ҳосиласи, – дейди Муқаддамхон. – Чунки унинг ижодхонасини безашда акаси ва опалари “Кимники чиройли?” пойгасида ўзаро мусобақа қилишган. Давлатшоҳ айни пайтда Фарғона шаҳридаги 6-умумтаълим мактабининг 1-синф ўқувчиси. “Нефтчи” спорт мажмуи қошида ташкил этилган таэквондо машғулотларига қатнашади. Оиламизда қатъий жорий қилинган бир тартиб бор: ҳар тонг фарзандларим нонушта қилишдан олдин ўтилган дарсларини тақдорлашади. Бу анъанани қайнонам Муборакхон ая жорий қилганлар. Чунки улар 40 йил давомида бошланғич синф ўқитувчиси бўлиб ишлаган. Ниҳоятда камтарин, фариштали, набираларига меҳру муҳаббатини ҳам, ақлу билимини ҳам аямайдиган инсон. Уйимиз тўрига ярашган, қалбимиз кўрига айланган онажонимиз бутун Ҳожи она бўлиб, туну кун фарзандлари ва набираларини дуо қилиб чарчамайдилар. Деярли ҳар куни кўнғироқ қилиб, набиралари билан алоҳида гаплашадилар, уй вазибаларини қандай бажараётганликлари билан астойдил қизиқадилар. Менга шундай ажойиб қайнонага келин бўлиш насиб этганига шукр қиламан.

УШБУ МАҚОЛА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ҲУЗУРИДАГИ НОДАВЛАТ
НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИНГ БОШҚА
ИНСТИТУТЛАРИНИ ҚўЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЖАМОАТ ФОНДИ КўМАГИДА ТАЙЁРЛАНДИ.
ЛОЙИҲА НОМИ: “МАЪНАВИЯТ ОИЛАДАН БОШЛАНАДИ”.

Раҳматли дадам Иброҳимхўжа ота ва онам Мукар-рамхон аялар ҳам набираларини жуда яхши кўришар, тез-тез биздан хабар олиб туришар эди.

Сухбатимиз айти қизиқ турган чоғида ҳовлига қўллариди гулдасталар кўтарган бир гуруҳ талабалар кириб келишди.

– Бу қоракўз шогирдларимга Фарғона давлат университети қошидаги 3-академик лицейда ишлаган вақтимда сабоқ берганман. Тез-тез кўришмасак бир-биримизни соғиниб қоламиз. Мен сабоқ берган ўқувчилар бутун мен учун фақат собиқ шогирд эмас, ақлли, билимдон суҳбатдош эканлигидан фахрланаман. Ҳилола Муллажонова Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтида дарс беради. Сайёра Нортонжиева Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон давлат академик катта театрида ишлайди, Жаҳонгир Олимов “Севимли” телеканалида бошловчилик қилади, Зоҳиджон Ёқубов Ўзбекистон давлат консерваториясида ўқитувчи, Бобур Юнусов эса дипломат бўлиб фаолият олиб бормоқда.

Муқаддам Эҳсонова Фарғона давлат университетининг бошланғич таълим услубиёти кафедрасида талабаларга она тили фанидан дарс бермоқда.

– Ҳар куни ишга шошилиб келаман, чунки университетнинг барча кафедраларида ҳавас қиларли даражадаги илмий ва маънавий муҳит шаклланган. Ректоримиз техника фанлари доктори Равшан Мақсудов илмий тадқиқотлар амалиёти билангина эътироф этилиши мумкинлигини таъкидлаб, ёш олимлар танлаган ҳар бир мавзуга жиддий эътибор қаратади. Факультетимизни ёш бўлишига қарамай ўз билими ва меҳнати билан кўп ютуқларга эришган Зухра Акбарова бошқармоқда. Филология фанлари номзоди, доцент М. Абдулаттеев кафедра мудирлигида илмий ва ижодий жараён қизғин тус олиб бораётганидан мамнунман. Кафедрамизнинг катта ўқитувчилари М. Қўчқорова, З. Холматова, М. Ботинова, Д. Ғозиевалар ёш ўқитувчилардан ўз ёрдамларини аяшмайди.

Суҳбат олимлар, илм мавзусига кўчар экан, Алишер Навоий: “Тилга ихтиёрсиз, элга эътиборсиз”, – дея бежиз таъкидламаган, талабаларга дарс бериш жараёнида ҳозирги тилшунослигимиз билан боғлиқ қандай муаммоларга кўпроқ тўхталиб ўтасиз, дея сўрадим.

– Тадқиқот олиб бораётган мавзуим ҳам бевосита тилшунослик ва нутқ маданияти билан боғлиқ бўлганлиги боис дарс чоғида талабаларни фикрлашга ундайдиган интеллектуал ўйинлар ўтказишга ҳаракат қиламан. Айти пайтда филология фанлари доктори Ёрқинжон Одилов раҳбарлигида “11-синфда она тили

ўқитишнинг лингвистик-педагогик усуллари” мавзусида илмий изланишлар олиб боряпман. Яқинда талаба ва ўқитувчилар ўртасида ўтказилган инновацион таълим симпозиумида иштирок этдим. Мени бир нарса ғоят ташвишга солди. Аксарият талабаларимиз хориж тилларида ўз фикрларини бемалол раван баён этишяпти, лекин ўзбек тилининг имкониятларидан ўрнида фойдалана олишмаяпти. Инсон она тилини мукамал билмай туриб бошқа тилларнинг ҳам имкониятларини тўлиқ англай олмайди. Мен дарсларим давомида Марказий Осиёнинг муштарак ёдгорлиги, уч минг асрлик тарихга эга бўлган “Авесто”дан намуналар келтирганимда талабалар қизиқиш билан тинглашди. Афсонавий Жамшид одамларни совуқдан ва душмандан сақлаш учун ероти мамлакати қурдирганини, хусусий репетиторлик, экология мавзуси, деҳқончилик ва ҳарбий соҳа сирлари ўша пайтларда ҳам мавжуд бўлганлигини айтиб ўтганимда уларда ҳайрат ўйғонади. Келгусида буюк аждодларимиз ҳақида тарихий асар ёзишни қўнғлимга тукканман, – дейди Муқаддамхон.

Ушбу оиланинг энг сеvimли маскани кутубхона экан. Бу хонадаги китоб жавонларини оила бошлиғи ва фарзандлар ҳамкорликда ўзига хос услубда ясаганлиги ҳам ўша эътиборнинг бир намунаси бўлиб кўринди. Энг муҳими, бу хонадон кутубхонасига келган талабалар ва ўқувчилар, албатта, бирон янги китоб олиб келишлари шарт экан. Муқаддамхон ҳам ҳар гал уларга янги китоблардан совға ҳозирлаб қўяди.

Ҳайрлашув чоғида Муқаддамхон ҳовлига экилаган каттагина арчани кўрсатиб шундай деди:

– Янги йилда бизнинг яна бир оилавий анъанамиз бор. Ҳар биримиз йил давомида эришган ютуқларимизни шеърга солиб ёки расм орқали ифодалаб арча шохларини безаймиз. Айтиқса, арча атрофида ўтказиладиган мушоирамиз жуда қизғин кечади. Албатта, янги йил дастурхони ҳам ўзига яраша “сирли” бўлади. Агар қизиқаётган бўлсангиз, Янги йил байрамида, албатта, бизникига келинглар!

“Ҳаёт мактабига чиндан ошиқман”, дейди ижодкор ўқитувчи Муқаддам Эҳсонова бир шеърда. Нафақат фарзандларига, балки бутун маҳаллага, ўз ўқувчилари орқали камиятимизга зиё ва маърифат таратаётган, порлоқ келажак учун курашишни ўргатаётган бу ижодкорлар оиласига чиндан ҳавасимиз келди. Янги йилда юртимизда ана шундай юксак мақсадлар учун изланаётган, ўз бахтини юрт равнақи билан туташ кўраётган оилалар янада кўпайишини орзу қилдик.

Зухра МЕЛИБОЕВА суҳбатлашди.

Қайнона – адвокат

Бу воқеа бир кун эрталаб Мишел Пузиревнинг Лиза Мамунинага уйланганига роса бир ой бўлгач рўй берди. Мишел эрталабки қаҳвани ичиб, ишига кетмоқчи бўлиб, шапкасини қидириб кўз югуртираётган чоғда, унинг кабинетига қайнонаси кириб келди.

– Сизнинг беш дақиқагина вақтингизни оламан, Мишел, – деди қайнона. – Қовоғингизни солманг, дўстим. Биламан, куёвлар қайноналар билан гаплашишни ёмон кўришади. Лекин биз бир-биримизни англаймиз, шекилли, Мишел. Биз қайнонаю куёв эмас, ақлли одамлармиз. Гапимиз-гапимизга тўғри келади. Шундай-ку, а?

Қайнона ва куёв диванга ўтиришди.

– Хизматингизга тайёрман, она!

– Сиз ақлли одамсиз, Мишел, жуда ақлисиз; мен ҳам бефаҳм эмасман. Бир-биримизни яхши тушунамиз деб ўйлайман. Мен кўпдан бери сиз билан сўзлашмоқчи бўлиб юрган эдим, ўғлим. Худо ҳаққи, ростини айтинг, қизимни нима қилмоқчисиз?

Куёв бакрайиб қолди.

– Мен, биласизми, розиман. Майли! Нега рози бўлмас эканман. Илм яхши нарса, адабиётдан хабарсиз қолиш ярамайди. Шеърят-да! Уни тушунаман! Хотин киши ўқиган бўлиши яхши, менинг ўзим ҳам шундай тарбия кўрганман, биламан. Лекин, фариштам, бунчалик ҳаддан оширишнинг нима ҳожати бор?

– Масалан? Мен гапингизни унча тушунолмай турибман.

– Мен сизнинг Лизамга қилаётган муомалангизни тушунмайман! Сиз унга уйландингиз;

лекин у сизнинг хотинингизми, умр йўлдошингизми? У – сизнинг қурбонингиз! Илм, ҳали китоблар, турли назариялар... Булар ҳаммаси жуда яхши нарсалар, лекин дўстим, сиз шуни ҳам ёдингиздан чиқармангки, у менинг қизим бўлади! Мен бундай ишга йўл қўймайман! У менинг жоним-танам, ахир! Сиз уни ўлдирыпсиз! Қаранг, тўй бўлганига бир ой бўлмасдан озиб, чўпдай бўлиб қолди-я! Эртадан кечгача китобга тикилади, бемаъни журналларни ўқийди!

Қандайдир қоғозларни кўчириб ёзади! Ахир шу хотинларнинг ишими? Сиз уни ҳеч қачон олиб бормайсиз, мундоқ ўйнаб-кулсин демайсиз-а! Одамга қўшилмайди, рақсларга бормайди! Шундай ҳам бўладими! Ҳали бирон марта балга боргани йўқ-а, бирон марта!

– Бирон марта бормаган бўлса, ўзи хоҳламаган. Унинг ўзи билан сўзлашиб кўринг-чи. Балларингиз, рақсларингиз ҳақидаги фикрини биласиз-қўясиз. Йўқ, онажон! Сизларнинг

такасалтанглигингизни у хушламайди! Агар у эртадан кечгача китобга тикилса ёки иш устида ўтирса ишонинг, бунинг учун ҳеч ким унинг мулоҳазасига ҳалал бераётгани йўқ. Мен уни шунинг учун ҳам яхши кўраман-да. Шунинг учун ҳурмат билан қуллуқ қиламан ва илтимос қиламан, минбаъд бизнинг орамизга тушманг. Агар бирор нарса айтиш керак бўлса, Лизанинг ўзи ҳам айтади.

– Шундайми? Сиз ҳали унинг кўнгилчанлик қилаётганини, дами ичида эканини билмас экансиз-да? Муҳаббат унинг тилини ҳам боғлаб қўйган! Мен бўлмасам, сиз унга бўйинтуруқ кийгизардингиз, афандим! Ҳа! Сиз раҳмсиз, золимсиз! Марҳамат қилиб, ҳозирдан бошлаб бу хулқингизни ўзгартиринг!

– Ҳеч ўзгартирмайман!

– Шундайми? Кераги ҳам йўқ! Ихтиёрингиз! Лиза айтмаса сиз билан сўзлашиб ҳам ўтирмасдим! Ўшанга ичим ачийди! Ўша, сен гапириб кўр, деб ялинганидан келувдим!

– Йўқ, энди буниси ёлғон! Бўлмаган гап. Бўйингизга олиб қўяқолинг...

– Ёлғон? Ундай бўлса, мана кўр-чи, тошбағир!

Қайнона сакраб турди, эшикнинг бандини юлқиб тортди. Эшик очилиб кетди ва Мишел ўзининг Лизасини кўрди. У остонада қўлларини ушлаб, пиқ-пиқ йиғлаб турганди. Унинг чиройли чехрасини кўз ёшлари тутиб кетганди. Мишел ирғиб туриб, унинг ёнига борди-да:

– Эшитдингми? Қани тушунтир бўлмаса, онанг қизининг ким эканини билиб қўйсин! – деди.

– Онам... Онам... тўғри айтадилар, – деди Лиза ўпкасини тутолмай. – Мен бу турмушга тоқат қилолмайман. Сиқилиб кетдим...

– Ҳмм... Ҳали шунақами? Қизиқ... Хўш нега бу тўғрида мен билан ўзинг гаплашмадинг?

– Ўзим... Ўзимми... Аччиғинг келади деб...

– Ахир ўзинг доимо бекорчиликка қарши муҳокама юритар эдинг-ку! Сени мулоҳазанг учунгина яхши кўраман: атрофимдаги одамларнинг ҳаётидан безорман деган эдинг-ку? Мен ҳам сени шунинг учун яхши кўрган эдим-да! Тўйгача сен бемаъни, оворагарчилик билан кечирадиган ҳаётдан нафратланардинг, ёмон кўрардинг-ку! Нега бирданига бундай ўзгариб қолдинг?

– У вақтларда, айтсам мени олмайсан, деб қўрққан эдим. Жоним Мишел! Бугун Мария Петровна-никига балга борайлик. – Лиза ўзини эрининг қучоғига ташлади.

– Мана кўрдингизми! Энди ишонгандирсиз! – деб қайнона керилганича кабинетдан чиқиб кетди...

– Эҳ, аҳмоқ! – деди Мишел инграб.

– Ким аҳмоқ? – деди Лиза.

– Янглишган одам!

ЗУМРАД таржимаси

**Зара
БЭКИРОВА,
“НЕНКЕСАН”
қрим-татар
хотин-қизлар
журналининг
бош муҳаррири:**

– Улуғ мутафаккир Исмоил Гаспиринскийнинг қизи Шефека Султон хонимнинг бош муҳаррирлигида 1906 йилда чоп этилган “Оламу Нисвон” дунёдаги илк хотин-қизлар нашри бўлиб, шу йўналишдаги жуда кўп нашрларга, шу жумладан, 1925 йилдан юртимизда турли номларда чоп этилиб келинган аёллар журналига ҳам маълум даражада ижобий таъсир кўрсатган.

Ўзбекистон аёлларининг кўзгуси бўлган “Саодат” йиллар давомида кўплаб оилаларнинг яқин дўсти бўлиб, ўзбек хотин-қизларининг жасурлиги, ҳурриятсеварлиги, меҳнаткашлиги, истеъдоди, гўзаллиги ҳақида ёрқин ҳикоялар сўзлади. Адабиёт, спорт, санъат юлдузларини кайф этди. Ёш қизларга ҳаёт мактаби бўлди.

Қримда “Оламу Нисвон” тўхта-тилгач, орадан 100 йил ўтиб, яъни 2010 йилда “Ненкесан” аёллар журналини қайта нашр қила бошладик. “Саодат”нинг замонавий нафаси ва ўзига хос дизайнларидан андоза олдик.

Янги йилда қардош ўзбекистонлик опа-сингилларимизга ҳаёт қувончларини, “Саодат” журналининг бош муҳаррири ва барча ҳамкасбларимизга эса муваффақият, янги мавзу ва янги қаҳрамонлар ҳамда миллионлаб ўқувчиларнинг эътибор марказида бўлишини тилаб қоламиз.

Ашурали ЖЎРАЕВ

Ҳажвия

Т Е Л Е Ғ А В Ғ О Л А Р

Қўл телефонлари оммалашиб, кўпчиликнинг асабларини қақшата бошлагунга қадар, хотиним билан ҳарқалай яхши яшардик, десам ҳам бўлаверади. Онда-сонда бўлиб турадиган кундалик жанжалларни, анчамунча синиб кетган бир-биридан чиройли чойнак-пиёлаларни ҳисобга олмаганда барибир яхши яшардик. Хотиним гап қайтаришнинг ҳадисини роса олган. Баъзан гапимни охиригача ҳам эшитмай, оғиз очишим билан ўртасидан шартта кесади. Ана шу кесгани ёмон-да! Ёмон оғрийди, жуда ёмон азоб беради кесилган юрагим. Нима қилай, ўртада беш

нафар фарзандимиз бор. Каттасининг бўйи етган, кичигининг бўйи ўсяпти. Ҳарқалай турмуш ташвишларига чидаб, унинг паст-баландларидан кўз юмиб яшаб келаётган эдик...

Телефон деган бало чиқди-ю, оиламиздан путур кетди. Совсем кетди. Жанжал-панжал қилиб, чойнак синдириб юрган кунларимиз ҳолва экан. Дастлаб, талаба ўғлим: “Телефон олиб беринг”, деди. “Йўқ”, деган эдим, бир ҳафта қовоқ-тумшуқ қилди. Амаллаб телефон олиб бергандим, бирдан “дадажон”га айландим. Шўшу ўғлим уйга кеч келадиган ва кеч ухлайдиган бўлди. Сўнг коллежда ўқийдиган қизим қилиқ чиқарди.

– Сен ҳали ўқувчи бўлсанг, телефон нимага керак? – десам, қизим шартта онасига ўхшатилади камонини ишга солиди:

– Гуруҳимизда мендан бошқа ҳамманинг телефони бор!

– Ҳаммада бўлса, сен ҳам қуруқ қолма, – деб унга ҳам қарз-қавола қилиб янги телефон олиб бердим. Шу-шу қизим қулоқсиз бўлиб қолди. Анча-мунча гапни эшитмайди. Алламбалони қулоғига қўйиб олиб, бошини қимирлатадими-ей, бирдан гапириб юборадими-ей, баъзан уйни супураётганида супургини ташлаб, ўйинга тушадими-ей...

Унинг бу қилиқларини кўриб ёқа ушлайман. Бир гал хотинимга: “Қизингни домлага ўқит, ё докторга кўрсатгин”, десам, нима дейди денг: “Менга ҳам телефон олиб беринг, дадаси, қизингиздан кўра яхши ўйнайман”. Ана холос! Айиқнинг ўйинга тушганини кўрганмисиз? Кўргансиз: “Маша ва Айиқ” мультфильмида. Биламан, айиқ ўйинидан мазза қилган бўлсангиз керак. Ёки...

Шундай қилиб хотиним: “Сенсорлик телефон олиб берасиз”, деб қатъий шарт қўйди. Сўнг қўшимча қилди: “Телефон келмагунча яқинимга йўламам!” Тўғриси, шу талаби менга унча ёқмади. Узоқ вақт унга яқин бормадим. У овқатни ошхонада қолдиради. Ҳамма овқатланиб чиқиб кетганидан сўнг, ошхонага кираман. Бу ёғи ит ётиш, мирзо туриш...

Бу ҳузур-ҳаловатли кунлар узоққа чўзилмади. Бир амаллаб, яқин дўстимдан қарз олиб, хотинимга телефон совға қилишим билан ҳаммаси барҳам топди. Бир ҳафта ўтар-ўтмас хотиним телефондан бўшамай қолди. У, деярли, мени унутган эди. Пул ёки рўзғорга у-бу нарсга керак бўлса ёдига тушардим.

– Бу нима қилиқ? – дедим тоқатим тоқ бўлиб.

– Мен билан гаплашмоқчи ёки доимий алоқада бўлишни истасангиз, сиз ҳам телефон олинг, – деса бўладими?

Битимга оламанми?! Шундоқ ҳам сизларга телефон олиб бериб, қарзга ботиб ётибманку! Билиб-туриб ўзимни қарз ботқоғига ғарқ қиламанми?

Буни хотинимга тушунтиришнинг асло иложи йўқ эди. Чунки хотиним аллақачон телефонга айланиб улгурган эди. Энди уни телехотин деб чақирадиган бўлдим.

Эрталаб уйғониши билан қўлига телефонни олади-ю, укасига қўнғироқ қилиб онасини сўрайди. Укаси ҳам ундан безор бўлган шекилли, телефонни дарҳол оёисига беради. Шу

билан эрталабки нонушта барбод бўлади. Уйимизга телефон кириб келиши билан оилавий аҳвал-аналар бирин-кетин тугади. Ҳар ким ўз бошича овқатланади, коса-пиёлани пашша босиб ётаверади.

Хотиним пешингача онасининг жонини бир неча марта бўғзигача олиб келади. Хайрият, қайнонамнинг жони қаттиқ экан.

– Бўлди, ойинг бечорага раҳминг келмайдими?

– Ойижоним мени соғинганлар.

– Нимангни соғинади?

– Овозимни!

Ичимда “Ҳе, овозинг ўчсин”, дейман. Дейман-у, эшитиб қолмадимикин, деб атрофга алаңлаб оламан. Эркакка эҳтиёткорлик зиён қилмайди. Ишга кетаётганимни кўриб: “Телефонимга пул ташлаб қўйинг”, дейди. “Йўқ”, демоқчи бўламан-у, фойдасизлигини билиб индамайман. Жанжал кимга керак?

Пешиндан сўнг навбат ўзига ўхшаган миждов синглисига, Комила, Арофат исмли ўртоқларига тегади. Шу билан кечки овқат ҳам телесуҳбатларга доғ бўлиб кетади. Яна ҳар кунги аҳвол; ким нимани топса, ўшани ейди ва ҳар ким ўз хонасига кириб телеўйин билан машғул бўлади. Мен эса ҳали телефони йўқ болаларим билан “мириқиб” дарс қиламан. Қўлим бўшаса “Зўр” ТВда “Бориға барака” телеўйинини кўриб ўтираман. Фақат қизиқчи Тўхтамурад Азизовнинг ўйин ўйнаётган томошабиннинг ёнига келавериб “телефон бераман”, дейиши ғашимни келтиради. Ёки мен ҳам ушбу ўйинга қатнашиб, телефон ютиб олсаммикин?

Орзу қилмасам ҳам бўларкан. Туғилган кунимда оила аъзоларим ҳашар йўли билан оддий қўл телефони совға қилишди.

Телефон олишим билан уйимиздаги вазият яна ўзгарди. Хотиним билан муносабатлар анча ихчамлашди ва қулай бўлди. Ҳозир эр-хотин телефон орқали алоқа қиляпмиз. У ошхонадан туриб менга СМС юборади ёки қўнғироқ ташлайди. Лекин мен бирдан унга жавоб ёзолмайман. Чунки телефонни ишлатишни ҳали яхши билмайман. Кеча хотинимдан “пишди” деган СМС ёзув келди. Нима пишди, қачон пишди, деб сўрамоқчи эдим, лекин уни телефонда ёзолмадим.

Мўъжизалар содир

бўлар кун

Агар бирор муносабат билан одамлардан:

– Қайси байрамни хуш кўрасиз? – деб сўрасангиз, кўпчилигидан:

– Янги йилни, – деган жавоб оласиз. Эҳтимол, беғубор фасл – болалик хотираларининг завқу шавқи билан боғлиқ бўлгани учун Янги йил байрамларнинг сарасидек туюлар...

Балки, Қорбобо сеҳрли таёғини силкитиб, “Бўл!” деганида ажиб бир дунёлару гаройиб воқеалар содир бўлгани учун бу тантанавор фурсат инсон кўнглига яқиндир...

Чунки одам реал оламда яшаса ҳам, қалбида ҳаммиша мўъжизаларга орзумандлик, мўъжизаларга интиқлик бўлади. Ҳарна бўлганда ҳам ҳар йил инсоннинг умр дарахтидан битта япроқ узганига қарамай одамлар ўтаётган йилни хурсандчилик билан кузатадилар. Келаётганини эса ўйин-кулги билан қарши оладилар.

Яхши анъаналар сарҳад билмайди. Шу маънода юртимизга хорижий мамлакатларга хос бўлган байрам анъаналарининг баъзилари кириб келгани сир эмас. Дейлик, болажонларимиз Қорбобога хат ёзиб, орзусидаги нарсани сўрайди. Кимдир кўгирчоқ, кимдир ўйинчоқ машина... Оталар эса гўё бу хатларни Қорбобога “жўнатишади”. Қорбобо эса уларнинг орзусидагисини ёстиғи остига ёки арчанинг қаеригадир бекитади. Бу ҳадялардан кичкинтойларнинг бошлари кўкка етади. Кейинги пайтларда давр нафаси билан боғлиқ ҳолда ўзимизга

хос байрам анъаналари ҳам пайдо бўлди: Президент арчасининг жорий этилиши кам таъминланган оила фарзандлари, шунингдек, Меҳрибонлик уйида тарбияланаётган кўнгли ярим болалар учун катта шодиёнага айланди. Боз устига, баъзи ҳимматли тadbиркорлару санъаткорлар ҳам байрам баҳона Меҳрибонлик уйлари, нуқсонли болалар парваришланаётган муассасаларга совғалар билан бориб янги йил шукуҳига файз қўшаётгани ҳаммамизни қувонтиради.

Лекин каттадан кичикни бирдай ҳаракатга солиб қўядиган бу байрам билан боғлиқ баъзи мулоҳазаларимиз ҳам борки, қуйида шулар атрофида фикр юритишни жоиз билдик.

Одамлар орасида тилдан-тилга ўтиб юрадиган бир гап бор:

– Янги йилни ким қандай кутиб олса, йил бўйи шундай яшайди... Шу гапга ишонганлари боисми ё ўзи одат бўлиб қолганиданми, декабрь аввалиданоқ ҳамма дастурхон тарaddудига тушади.

– Яна беш-ўн кундан сўнг тухум, майонезларнинг нархи ошиб кетади, ҳозирдан гамлаб олиш керак.

– Товуқни музлаткичнинг музхонасига тахлаб ташласак, ҳеч нарса қилмайди...

Ўзаро суҳбатларда тез-тез шу тарздаги гап-сўзлар қулоққа чалинади. Кимда апельсин, кимда мандарин ташвиши...

Гўшти қуришти, норин учун уста пазандаларга буюртма бериш... Албатта, юртимиз – тинч, меҳнат қилган кишининг нони бутун. Тўкин дастурхонлар файзли ҳаётимизга ярашади. Лекин байрамнинг мазмун-моҳияти, зийнати фақат егуликлар эмас-ку. Бу фақат бизнинг фикримиз эмас. Ёзда қабул комиссиясида ишлаб, шароит тақозоси билан қиш аввалида меҳнат таътилига чиққан муаллимадан эшитинг:

– Таътилга тегишли пулимни аввалроқ режалаштирган харидларимга сарфлаб қўйган эдим. Шу кунларда хўжайинимга тоғдек ташвиш тушган:

– Сен ишламаяпсан, битта менинг топганим билан янги йил дастурхонимиз ғариб бўлиб қолади...

Эркак киши билан тортишиб ўтирмай айтганига кўниб, мана, ўн кундан буён бир таниш сотувчининг ёнида товуқоёқ сотяпман. Умримда қилмаган ишнинг хижолатлиги бир тараф, кун якунида топган фойдам – биттагина товуқоёқнинг алами бир ёқ...

Муаллиманинг озгина юмор, озгина алам билан гапирган гапларининг хулосасида яна

бир оғриқ борки, унинг ўсмир ўғлининг оёғидаги этик анча уринган бўлиб, боланинг оёғига совуқ ўтаётган экан...

Ахир, байрам дастурхонида анқонинг уруғидан бошқа ҳамма нарса бўлсин, деган буйруқ йўқ-ку. Бунинг устига, беш кунлик байрамни фақат еб-ичишга, зиёфатга сарфлаш вақтни увол қилиш эмасми? Юртимизда қандай хушманзара манзилу маконлар бор. Имкон даражасида, шундай жойларга оилавий сайру саёҳат уюштириш, фарзандларимизни тарихий шаҳарлар билан таништириш, юракларида буюк аجدодларимиз хотирасига эҳтиром ўйғотиш Янги йил байрамининг мазмун-моҳиятини бойитмайдими? Албатта, бойитади. Ёки юз билан юзлашиб, тўқсон билан тўқнашган кексаларни йўқлаб, бирининг бошига рўмол солиб, бирининг эғнига оҳорли кўйлак кийдириб, дуосини олсак, ўзимизнинг ҳам кўнглимиз ҳаловат топмайдими?

Бир онахондан эшитганим бор:

– Қиш совуғи билан оиламизда ундан ҳам аёзлироқ ҳаёт бошланди: эрим тухмат билан қамалиб қолди. Қўни-қўшниларининг хонадо-нидаги арчаларнинг чироқлари ёнди, бизнинг кўнглимиз сиёҳ... Шундай пайтда институтда бирга ўқиган дугонам ўн тўрт километр йўлни пиёда босиб, кўнгил сўрагани қўйни-қўнжи тўлиб кириб келди... Уйимиз чароғон бўлиб кетди. Одамнинг тафтини одам олар экан...

Бугун ҳам орамизда яқинини йўқотибми, бошига мушкулот тушибми, машаққат юкидан майишиб ўтирган оилалар бордир. Уларга меҳр қўлларимизни чўзсак, дардларини олган бўлмаймизми? Ёки орзулаб ўқишга кирган, амал-тақал қилиб ярим йиллик шартнома пулини тўлаб, “бу ёғига нима қилар эканман?” деб тўрт тарафига жавдираётган талабага имкон қадар ёрдамлашиб юборсак... Кам-кам еб, кам-кам ичиб, бир истеъдодли фарзандимизнинг рўёбга чиқишига ҳиссамиз қўшилса, бунинг қувончи, бунинг савобига нима етсин?!

... Завқу шавқи, чароғон чироқлари, осмонларни ёғдулантирувчи мушаклари билан Янги йил байрами яқинлашяпти. Ҳа, унинг ҳар бир дақиқасида мўъжиза содир бўлиши мумкин. Фақат бу мўъжизалар ғойибдан келмайди. Улар инсонларнинг тиниқ тафаккурлари, муҳаббатли, шафқатли қалбларидан бошланади. Биз бу ҳақиқатга ишонамиз. Эличидасиз. Янги йилни кутиш билан боғлиқ бошқа мулоҳазаларингиз ҳам бордир, ёзинг, қўнғироқ қилинг, бирга фикрлашамиз.

Қутлибека РАҲИМБОЕВА

“Ганг дарёсининг қизи” қалбларда яшайди

Йиллар инсон хотирасидан кўп нарсаларни фаромуш қилиши мумкин, бироқ чинакам дард ва ким биландир боғлиқ эзгуликлар қалбларда узоқ яшаб қолади. Бевақт дунёни тарк этган яқин инсонларимиз қиёфаси, уларга берилган истеъдод нурлари Яратганнинг беқиёс неъматини эканлигини вақт ўтгани сайин тегинроқ англайверамиз. Бу ёруғ дард чизгилари, юксак мақсадларга эш юрак тўлқинлари ҳар гал хотиралар бағридан қалқиб чиққанда ўша унутилмас дамларга қайтамиз.

Адиба Орифхонова 1944 йил 17 декабрда Тошкент шаҳрида зиёли оиласида туғилди. Унинг болалиги ва юксак орзулар қанотида юксалган ёшлиги пойтахтнинг таниқли “Ишчилар шаҳарчаси”да кечди. 137-ўрта мактабнинг аълочи ўқувчиларидан бири эди. Адибага омад деганлари жуда эрта кулиб боқди. 9-синфда ўқиётган чоғида уни “Ганг дарёсининг қизи” фильмида роль ижро этиш учун таклиф қилишди. Синовлардан муваффақиятли ўтиб, бош роль – Камола образини ижро этди. Буюк ҳинд ёзувчиси Рабиндранат Тагорнинг машҳур асарига ишланган мазкур фильм моҳир режиссёр Ҳожи Ахмарнинг ўзига хос маҳорати ва ёндашуви туфайли муваффақиятли чиққан десак, асло адашмаган бўламиз. Шу боис томошабинлар “Ганг дарёсининг қизи” фильмининг ҳалигача мароқ билан кўришади, ушбу фильмда иштирок этган

актёр ва актрисаларнинг ўлмас образларини қадрлашади. Айниқса, 15 ёшли латофатли, гўзал ва қалбидарё қиз – Адиба Орифхонова яратган Камола образини мухлислар қалбидан мустаҳкам жой олди. Гўё унинг кўзларидаги самимият ва сўзларидаги сеҳр Ганг дарёсининг шуълавор тўлқинларига тутшиб кетгандек...

Гарчи ўзига берилган ролни муваффақиятли ижро этиб, томошабинлар эътирофига ва меҳрига сазовор бўлган бўлса-да, Адиба Орифхонова тақдирини кино санъати билан боғламади. Собиқ Тошкент давлат университетининг роман-герман факультетини тамомлагач, Тошкент халқ хўжалиги институтида инглиз тилидан дарс бера бошлади.

Яқинлари ва қадрдонларининг айтишича, Адиба оқила, ҳаётсевар ва меҳрибон инсон

эди. Шу боис атрофи ҳамиша одамлар билан гавжум бўлар, ёқимли табассуми ва ҳозиржавоблиги билан уларнинг қалбига қувонч олиб кирар эди. Афсуски, шундай гўзал қалб соҳибаси оғир касаллик туфайли 35 ёшни қарши олмасиданоқ ҳаёт билан видолашди. Адиба Орифхонова ўзини маҳв этган дард ҳақида илк бора эшитганида мана бу ўтли мисраларни қоғозга туширган эди:

*Йўқ, мен ўлган эмасман,
Умрим – чинни пиёла.
Ҳали тўлган эмасман,
Мен яшайман боламда,
Гуллар эккан даламда,
Учи учмас қаламда...
Агар гуллар гулласа,
Демак, боғбон ўлмапти.
Агар чироқ порласа,
Чироқбон ҳам ўлмапти.
Агар газал чорласа
Демакки, ёр ўлмапти.
Эшитдимки, шеърларим
Машҳурмиш Фарғонада.
Демак, мен ҳам ўлмайман
Ўлмаслик пешонамда.
Йўқ, мен ўлган эмасман,
Мен яшайман боламда!*

Адиба Орифхонованинг икки нафар фарзанди бўлиб, ўғли Даврон 1968 йилда, қизи Азиза эса 1975 йилда туғилган. Онасининг оғир касали ва унинг ҳаёт билан эрта видолашгани иккала фарзандни ҳам тушкунликка солиб қўйди. Айниқса, Азиза жуда таъсирчан қиз бўлиб, эндигина 4 ёшни қарши олганлиги боис бу айрилиқни кўтара олмади. У қандли диабет хасталигининг оғир турига чалинди. Юрагидаги изтироблари ва дардларини ўз шеърлари орқали ифодалашга ҳаракат қилар, аксарият мисралари меҳрибон онажонисига аталган...

*Онажон, қайларга кетиб қолдинг сен?
Мурғаклигим боис англолмадим мен.
Бағрингга бошимни қўйиб тўймадим,
Кўнглимда борини айтолмадим мен.*

*Агар қайтар бўлсанг, ўтда ёнардим,
Сенга керак бўлса тутардим жонни.
Она, сен йўқ жойда гуллади дардим,
Она, деб чорладим еру осмонни.*

*Ўзимдан юз ёшга катта юрагим,
Сенинг ҳасратингда улгайиб қолдим.
Доим қалбимдасан, менга керагим,
Сенсиз бу оламда мунгайиб қолдим.*

Адиба Орифхонова ҳаётдан кўз юмди, аммо ўзидан ўлмас мерос қолдирди. Ҳалиҳамон телеэкранларда намоиш этилаётган “Ганг дарёсининг қизи” бўлиб мухлислари қалбида яшамоқда. Азизахон эса ўзи қаламга олганидек, онаси дийдори учун жонини фидо қилди... Унинг ўкинч, армонлар билан битилган ўтли сатрлари қалбингиздан жой олади, деган умиддамиз.

Дунё – ўткинчи. Жуда кўп инсонларнинг изидан дуогўйлари, фарзанд-неваралари қолади. Ушалмаган орзулари уларда давом этади. Ганг дарёсининг қизини маҳорат билан ижро этган Адибахон ҳам, унинг қизи ҳам жигарларию бизнинг дуоларимизда. Зеро, элу халқ учун кичкина бир хизмат қилган инсон ҳам хотирага ҳақлидир. Уларнинг охиратлари обод бўлсин!

Шавкат ОРИФХОНОВ,
профессор

Ер юзидаги барча халқлар байрамларни яхши кўради. Балки, одатий кунларимизни ўзгартириб юборгани учун, балки ҳаётга бўлган иштиёқимизни янгилагани учун... Тақвимда қизил билан белгиланган кунларнинг турли миллатларга хос бўлган турфа жиҳатлари ҳам борки, қуйида шу ҳақда ўқийсиз.

АНГЛИЯДА

Соат миллари ўн иккига бонг урганида шаҳар бўйлаб кўнғироқлар жаранг сочади. Бу пайтда уй эгалари “Янги йилни киритиш” маросимини ўтказишади, яъни эски йилни чиқариб юбориш учун орқа эшикларни, сўнгги бонг урилаётганда эса Янги йилни кутиб олиш учун асосий – олд эшикларни очишади.

Байрам оқшоми тугагач, ёш болалар дастурхон устида бўш ликопча қолдиришади. Эрталаб эса Санта Клаус уларни совғалар билан тўлдириб қўйган бўлиши керак.

Англияликлар учун байрамнинг биринчи кuni яқин ўтмиш ва сирли келажак ўртасидаги чегара ҳисобланади.

Янги йил бошланиши билан англияликлар ҳаётларини яхшилайдиган, масалан, чекишни ташлаш, турмуш қуриш каби муҳим қарорлар қабул қилишади.

АҚШДА

Расмий равишда Янги йилни нишонлаш 1 январь деб қабул қилинган бўлса-да, 31 декабрдан халқ сайиллари бошланиб кетади. Кўпдан кутилган бу байрамга Америка аҳолиси ноябрь ойининг охиридан тайёргарлик кўра бошлайди. Янги йилни одатда ресторанда дўстлар даврасида, тунги клубларда, театрларда ва камдан-кам ҳолларда оила даврасида нишонлайдилар. Янги йил кирганини ярим тунда осмондаги ҳайратомуз мушакбозликлар, автомобиль сиреналари овозидан билиш мумкин. Бу заминда яшовчиларнинг ҳаммаси бир-бирларини қучоқлаб, бахт ва омад тилаб табриклайдилар. Мамлакатнинг аксарият шаҳарларида Янги йил арафасида байрам намойишлари ўтказилади, футбол матчлари, турли манзарали тадбирлар бўлиб ўтади. Энг қизиқ байрам тантаналари Нью-Йоркдаги Тайм-скверда ўтказилади. Айнан шу ерда машхур шар учиради, минглаб неон чироқлари ёғдуси осмон бўйлаб порлар экан, дунё нурга тўлиб кетгандек бўлади. Бундан ташқари, машхур фестиваллар: пантомимо паради ва атиргуллар мусобақаси ҳам ушбу лаҳзаларда бўлиб ўтади. АҚШда Янги йилни кутиб олиш асосан хурсандчилик шаклида намоён бўлади.

ЯПОНИЯДА

1 январь – “гандзису” миллий байрами кuni. Ибодатхоналарга покланиш маросимида иштирок этиш учун кўплаб меҳмонлар ташриф буюришади. Улар ўзлари ва яқинларига тинчлик, эсон-омонлик тилаб ибодат қилишади. Аёллар ва қизлар бу маросимда оҳорли либосларини киядилар. Шу кuni дўст ва яқинларга кўплаб табрикномалар юборилади. Японияда бамбук ва қарағай шохларидан янги йил безаги сифатида “кадомацу” ясаб, янги йил арафасида уйларнинг остонасига қўйилади. Яна

махсус янги йил таоми – О-сэти рёрини ҳам ўша унутилмас оқшомда тановул қиладилар. Уни пишириш бироз мураккаброқ бўлгани боис, байрамга ҳалақит бермаслиги учун декабрь ойининг охириги кунларида тайёрлашади.

Энг қизиғи, японларда яқинларига белкуррак совға қилиш одати мавжуд. Болалар эса янги кийим билан сийланади. Улар келажатган йилни 108 марта чалинади-ган кўнғироқлар бонги билан кутиб олишади. Афсоналарга кўра, ҳар бир бонг чалинганда одамларнинг ичидаги нохуш ўйлар чиқиб кетаркан. Бундан ташқари, дастурхонда лағмон, гуруч, қизил ва оқ ловия бўлиши шарт.

ИСПАНИЯДА

Янги йил Испаниянинг давлат байрамларидан бири ҳисобланади. Бу байрам 1582 йилдан бошлаб ҳар йили нишонланади. Эски йил охирла-

шига бир неча соат қолганда бутун халқ мамлакатнинг катта ва кичик шаҳарларидаги бош майдонларда тўпланишиб, қадимий соат ва қўнғироқларнинг бонг уришини кутишади. Бу маросим миллий ва маҳаллий телеканаллар орқали жонли намойиш этилади. Эҳтиросларга бой рақслари билан шўҳрат қозонган бу халқда яна бир қизиқ одат бор: улар янги йил кириб келиши арафасида соатнинг ҳар бир бонгида бир дона узумни оғзига солиш билан бирга дилига амалга оширмоқчи бўлган мақсадларини ҳам тугиб қўйишар экан. Бу удум биринчи марта 1897 йилнинг декабрида ўйлаб топилиган, бироқ кўпчилик испанлар бу маросимни узумчи Элче томонидан яратилган деб ҳисоблашади.

АВСТРАЛИЯДА

Австралияликлар арча байрамни нишонлаш учун мусиқачилар беллашуви ва ажойиб мушакбозлик шоуларини ташкил этишади. Байрам пой-

тахт штатларида қизгин нишонланади. Тадбирлар очиқ осмон остида ўтказилади. Сиднейда ўтказиладиган энг катта мушакбозлик фестивалини томоша қилиш учун дунёнинг барча қитъаларидан муҳожирлар ташриф буюришади. Мелбрунда ўтказиладиган рақс кечаларига эса 500 мингга яқин саёҳатчилар йиғилишади.

Ярим тунда автомобиль сигналлари ва қўнғироқлар жаранги бошланиши билан қизиқарли тадбирлар анъанавий тарзда тўхтатилади. 1 январь австралияликлар учун сайр ва карнаваллар ўтказиладиган кун ҳисобланади.

ФРАНЦИЯДА

Янги йил байрам дастурхонига французлар анъанавий пирог тайёрлашади. Пишириқ ичига, албатта, бир дона қизил ловия солинади. Ловия кимга насиб этса, у байрам қироли деб топилиб, барча унинг хоҳиш-истакларини сўзсиз бажаради.

ФИНЛЯНДИЯДА

Финляндияда Янги йил байрами 25 декабрь Рождество айёми билан бошланади. Ўша куни қўнғироқчалар тақилган кийикларда Лапландиядан Санта Клаус ташриф буюриб, барчага совға-саломлар улашади.

Байрам анъанасига кўра, соат миллири ўн иккидан ўтганида турли ўйинлар ташкиллаштиришади.

ШОТЛАНДИЯДА

Шотландча Янги йил – бу биринчи ўринда уй йиғиштириш дегани. Байрам кунигача ҳеч бир иш чала қолмаслиги керак: тўхтаб қолган соатлар юргизилади, уйлар тозаланиб, қирлар ювилади. Шунингдек, бу мамлакатда соат ўн иккига бонг ургандан сўнг

уйга кирган биринчи киши шу оилага барака олиб келади, деб ҳисобланади. Хонадон соҳибалари бу унутилмас кунни олмали пирог билан кутиб олишсагина қўнғиллари хотиржам тортади.

ИТАЛИЯДА

Италияда янги йил 6 январдан бошланади. Янги йилда Италияда бўлсангиз, уйларга яқин юрмаганингиз маъқул. Чунки улар шу кеча эски буюмларини деразадан улоқтиришади. Италияликларнинг фикрича, қанча кўп

эски буюмлар улоқтирилса, янги йилда шунча кўп бойлик келади. Италияларнинг байрам дастурхонида узум, ясиқ дони ва ёнғоқ бўлади.

ЛОБАР тайёрлади.

“Янги йил оқшоми” таоми

Керакли масаллиқлар:

1 кг. қўй қовурғаси, 1 кг. картошка, 1 бош саримсоқпиез, 2 ошқошиқ зайтун ёғи, мурч ва таъбга кўра туз.

Тайёрланиши:

Йирик бўлақланган қовурға гўшти яхшилаб тузлаб, майдаланган мурч ва саримсоқпиез билан аралаштирилади. Гўштининг устидан 2 ошқошиқ зайтун ёғини қуйиб, ярим соатга маринадлаб қўйилса, таом хушхўр бўлади. Гўшт тайёр бўлгунга қадар картошкаларни тозалаб, йирик бўлақларга бўлиб олинади. Масаллиқларнинг тузини ростлаб, майдаланган мурч ва саримсоқпиез билан тўйинтириб, сўнгра фольга қоғозга ўралади. 170-180 даражада қиздирилган газ печида 50 дақиқа давомида пишириб олинади. Пишган таом яхши қизариши учун фольганинг тепа қисмини очиб, яна 10 дақиқа духовкага қўйиб олинса, ҳақиқий янги йил таомига айланади.

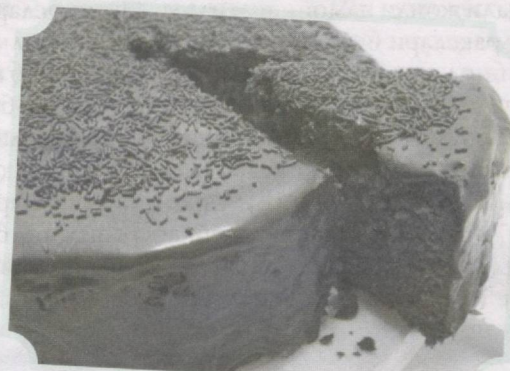
“Байрам” торти

Керакли масаллиқлар:

Бисквит учун: 2 пиёла ун, 6 дона тухум, 2.5 пиёла шакар, 1 литр қатиқ, 0.5 пиёла ўсимлик мойи, 4 ошқошиқ какао, 20 гр. қавартма, 1 чойқошиқ сирка кислотаси.

Глазурь учун: 3 ошқошиқ какао, 4 ошқошиқ шакар ва 3 ошқошиқ сариеғ.

Крем учун: 300 гр. сариеғ, 200 гр. қуюлтирилган сут(ирис).

Тайёрланиши:

Қатиққа истеъмол содаси ва уксус қўшиб, ачитиб қўйилади.

Тухум ва шакар обдан кўпиртирилади. Салат ёғи, қавартма ва какаони кетма-кетликда солиб, устидан қатиқ қўшиб аралаштирилади.

Аралашма суюқ бўтқасимон бўлгунча ун қўйилади. Духовка патнисига озгина ёғ суртиб, аралашмани иккига бўлиб, қизиган духовкада ўртача оловда пишириб олинади. Бисквит қуруқ бўлиб қолмаслиги учун крем суртишдан олдин 5-6 ошқошиқ аччиқ қаҳва ичимлигидан қуйилади. Сўнгра крем билан безатилади. Тайёрлаган глазурни тортимизнинг устидан қуйиб, атрофлари текисланади. Байрам торти тайёр!

“Хуш кайфрид” салати

Керакли масаллиқлар:

300 гр. қайнатилаган гўшт, 6 дона қайнатилаган тухум, 2-3 дона тузланган бодринг, 150 гр. пишлоқ, 1 боғ салат барги, кўкатлар ва майонез.

Тайёрланиши:

Гўшт ва пишлоқ сомонча, тухум ва бодринг эса ярим ой шаклида, салатга солинадиган кўкат ва салат барги эса йирик шаклда тўғралгани маъқул. Барча масаллиқлар тайёр бўлгач, майонез солиб аралаштирилади. Салатга туз қўйиш шарт эмас, чунки майонез таркибидаги туз меъёр ҳисобланади.

ЯСМИНА тайёрлади.

Азиз опа-сингиллар!

Сизларни, сизнинг қиёфангизда барча юртдошларимизни файзу тароват билан кириб келаётган янги йил билан самимий табриклаймиз.

Умрингизнинг ҳар куни мазмуни, шижоати, тантанаворлиги билан байрамларга ўхшасин, бизга эса сизни гўзал либослар билан ясантириб, янада чиройли қилиш саодати nasib этсин!

“Ўзтўқимачиликсаноат” уюшмаси қошидаги “Шарқ либослари” дизайн маркази жамоаси.

– Ҳар қандай жамиятдаш
яшати ўзгаришлар
маърифатли инсонлар
қалбидан ботланади.
Аниш йил ўзимиз,
фарзандларимиз ва
овиларимизни илм, китоб
билан ҳар қачоншдан
ҳам кучлироқ боғласин!
– дейди Фарҳона давлат
университети ўқитувчиси
Муқаддам Эҳсонова.

